

Helserådets årsberetning for 1940

Byområdet.

Oppmålingssjefen meddelet at pr. 1. januar 1941 var det bymessig bebyggete areal 225,8 ha, og det åpent bebyggete areal 356,3 ha. mens det til bebyggelse skikkete areal derved blir 585,9 ha. De øvrige arealer er uforandret. Det bemerkes at ved brannen på Nordnes den 15. juni ble det bymessig bebyggete areal redusert med ca. 2,1 ha.

Værforholdene i 1940.

Vervarslingi på Vestlandet har velvillig gitt følgende oversikt:

Måned	Lufttemperatur		Absolutt		Nedbørhøyde		Antall dager med	
	Middel °C	Avvikels. fra norm.	Max.	Min.	mm.	% av normalen	frost	nedbør
Januar	— 0,9	—2,3	6,2	—12,8	55,2	28	24	19
Februar	— 1,5	—2,7	6,9	—9,4	121,1	84	25	16
Mars	2,2	+0,2	10,0	—6,7	51,5	37	13	19
April	5,3	0,0	17,9	—1,3	87,0	92	3	17
Mai	12,3	+3,3	27,1	1,5	27,0	26	—	18
Juni	13,1	+0,6	22,6	5,9	41,9	47	—	20
Juli	14,2	+0,1	28,8	7,7	161,5	129	—	27
August	11,9	—1,8	21,4	5,4	198,0	114	—	24
September	9,7	—1,5	17,2	3,7	302,0	149	—	27
Oktober	7,8	+0,3	17,1	—0,9	69,9	34	2	24
November	5,0	+0,9	11,3	—4,1	179,3	95	5	30
Desember	1,7	—0,3	8,8	—8,1	133,6	68	16	19
Året	6,7	—0,3	28,8	—12,8	1428,0	77	88	260

Folkemengden og dens væklinger.

Bergens kommunale folkeregister meddelet at en ikke kan beregne noen middelfolkemengde for 1940, fordi der ikke er holdt noen folketelling dette år.

For 1939 er oppgitt en foreløpig middelfolkemengde på 106.794.

Fødsler.

Etter anmeldelse fra privatpraktiserende jordmødre, fra det kommunale fødehjem (Sandvikens sykehus) samt fra Kvinneklubben ble der i 1940 født i alt 1.466 barn, som tilhører byen. Av disse var 753 gutter og 713 piker.

Levendefødte, men død innen 24 timer 5 gutter 3 piker.
Dødfødte var 25 » 24 »

Der forekom 25 tvillingfødsler.

Av de 1.441 mødre var 1.385 gift og 56 ugift.

673 var første-gangsfødende og 768 flerfødende.

636 utenbys hjemmehørende kvinner fødte her i byen 652 barn, 321 gutter og 331 piker.

Av disse døde innen 24 timer 6 gutter og 4 piker, 12 gutter og 10 piker var dødfødte. Der var 16 tvillingfødsler.

	Antall fødsler	Første-fødende	Flerfødende	Gift	Ugift
I hjemmet	291	96	195	283	8
Kvinneklubben	928	464	464	889	39
Sandvikens sykehus	222	113	109	213	9
Tilsammen	1441	673	768	1 385	56

Levendefødte barn — månedvis.

	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Tils.
Gutter	69	66	90	64	45	35	56	51	59	57	68	68	728
Piker	79	56	72	49	35	40	68	53	62	52	58	65	689
Tilsammen	148	122	162	113	80	75	124	104	121	109	126	133	1417

Fødselshyppigheten

d. v. s. antallet av levendefødte barn beregnet pr. 1.000 av befolkningen er 13,2 mot ifjor 13,6.

Fødselsoverskuddet

d. v. s. det beregnede overskudd av levendefødte over døde var i 1940 389 mot i fjor 440.

Spebarnsdødeligheten.

I 1940 døde 44 barn (23 gutter og 21 piker) i alderen 0—11 måneder. De tilsvarende tall i 1939 var 40 barn (22 gutter og 18 piker). I forhold til antall levendefødte barn 1.417 utgjør dette 32,20 promille mot i fjor 27,51 promille.

Dødeligheten.

I 1940 er der ved helserådets kontor registrert 1.028 døde hjemmehørende i Bergen, 464 menn og 564 kvinner.

Den relative dødelighet pr. tusen av byens befolkning er 9,63 mot ifjor 9,48.

Dødsfallenes hyppighet i de enkelte måneder av året:

Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Sum
75	102	107	91	125	71	74	68	71	61	84	99	1 028

Dødsårsaker.

Innen de forskjellige grupper fordeler dødsfallene som følger. I parentes finnes tilsvarende tall for 1939.

- I. Nyfødte, misdannelser og sykdommer, tilsammen 24 dødsfall (19).
- II. Alderdom 24 menn (18), 37 kvinner (51), tilsammen 61 (69).
- III. Infeksjonssykdommer 104 (146), derav lungetuberkulose 41 menn (32) og 23 kvinner (32), tilsammen 64 (64).
- IV. Blodsykdommer 7 (13).
- V. Ernærings- og indre sekresjonssykdommer 17 (17) derav 8 menn (5) og 8 kvinner (9), tilsammen 16 (14) av sukkersyke.
- VI. Nerve-, sinns- og sanseorganenes sykdommer 138 (109), derav 112 (84) apoplexi.
- VII. Cirkulasjonsorganene 205 (226).
- VIII. Åndedretsorganene 108 (97), derav krupos og kataralsk lungebetendelse 24 (39) og 51 (22).
- IX. Fordøyelsesorganene 42 (37).
- X. Sykdommer i urinorganene 47 (44).
- XI. Kjønnorganene 10 (7) prostatahypertrofi.
- XII. Svangerskap og barselseng 1 (1).
- XIII og XIV. Sykdommer i ben og ledd, hud og bindevev 6 (4).
- XV. Svulster 165 (179), derav kreft 145 (154), der er 59 (67) menn og 86 (87) kvinner.
- XVI. Av kroniske forgiftninger døde 1 (0).
- XVII. Voldsom og unaturlig død 60 (35).
- XVIII. 22 (11) uoppgitt eller ubestemt angitt dødsårsak.

Begravelser og likbrenninger.

Begravelsesvesenet meddeler at det samlede antall begravelser i 1940 var 811, derav 704 innenbysboende og 107 utenbysboende.

Antall kremasjoner i 1940, 367; derav 320 innenbysboende og 47 utenbysboende. Av de kremerte var 177 kvinner og 177 menn, 9 pikebarn og 4 guttebarn.

I 1939 var der 685 begravelser og 404 kremasjoner.

Helserådet.

Helserådet bestod i 1940 av stadsfysikus Einar Øxnevad, rådmann Stenstvedt, vannverksjef Wilson, vannverksarbeider Ekanger, ingeniør Falkenberg, dr. Hognestad og fru Størksen. Den sistnevnte utgikk som medlem i årets løp.

Helserådets arbeide har vært preget av krigssituasjonen. Stadsfysikus er også leder av det sivile luftverns sanitet. I et par måneder var han også konstituert som fylkeslege i de den gang besatte områder av Hordaland fylke.

I løpet av de første dager av april måned evakuerte en betydelig del av byens befolkning til de omkringliggende distrikter. En bodde i sterkt overbefolkede hus, også under meget primitive forhold i sanitær henseende. Bortsett fra en tyfoidebepidemi blant evakuerte på Fantoft i Fana, var sunnhetstilstanden blant byens befolkning i og utenfor byen usedvanlig god. Legene hadde lite å gjøre utover hele våren og til langt ut på høsten. I anledning tyfoidebepidemien iverksattes en frivillig massevaksinasjon mot tyfoid- og paratyfoidefeber i Bergen og omkringliggende distrikter. I byen ble i alt vaksinert 36.875 personer. I distriktene omkring et lignende antall.

Fra 1. mai er helserådets diagnosestasjon utvidet til en tuberkuloseavdeling med en nyansatt 2ten sunnhetsinspektør, dr. James-Olsen, som leder. Avdelingen er åpen alle hverdager fra kl. 9—13, med offentlig kontortid for mottagelse av pasienter fra kl. 10—12.

Dessuten er ansatt ytterligere en tuberkulosesøster. Dr. Einar Berle, som er ansatt ved det sivile luftverns sanitet, har også tjenestegjort som assistentlege ved tuberkuloseavdelingen. Helserådet har fremmet sak vedrørende anskaffelse av skjerm billed-røntgenapparat med derav følgende utvidelse av helserådets lokaler og ansettelse av egen assistentlege og kontorassistent ved tuberkuloseavdelingen.

Av andre større saker som er behandlet kan nevnes omdannelse av Nødhjelpstasjonen til Bergen legevakt med 1 legevaktssjef og to assistentleger. Der er innført betaling for behandling av pasienter ved legevakten. Det er besluttet å anskaffe transportabelt røntgenapparat for legevakten. Likeledes er behandlet en ordning av nattevakt og søndagsvakt for sykebesøk i byen. Publikum kan ved henvendelse til legevakten få oppgave over ledige privatpleiersker.

Der ble høsten 1940 anskaffet kloreringsanlegg for Mulelvsvannverket. Der er også bestilt kloreringsanlegg for Svartediksvannverket.

Ved helserådet er fra 1. april 1940 ansatt en sosialsøster, som fører tilsyn med vanføre og blinde, sinnssyke som er forpleiet i byen, med frisorsalonger m. m.

Fra 1. juli 1940 ble Welanderhjemmet nedlagt. Søkningen til hjemmet, som ble opprettet i 1919 har avtatt jevnt, så det nå måtte anses for overflødig. Antallet nye tilfeller av medfødt lues er nå kun 1 à 2 pr. år.

Der er i årets løp holdt 15 helserådsmøter og behandlet 265 saker, hvorav kan nevnes: 74 byggesaker, 195 innleggelses i sykehus i henhold til tuberkuloseovens §§ 6 og 13.

Blinde og vanføre.

Pr. 1. januar 1940 var der i byen 44 personer som hadde blindetrygd. 1 døde i årets løp, og 3 flyttet til landkommuner under krisen i vår.

Der er behandlet 3 søknader om blindehjelp. Av disse er 2 avslått og 1 innvilget. 1 søknad om yrkesopplæring er ikke avgjort av departementet.

Pr. 1. januar 1941 var der i byen 41 personer som hadde blindetrygd.

Pr. 1. januar 1940 var der i byen 64 personer som hadde vanførehjelp. Derav er 19 flyttet til landkommuner under krisen i vår. Av disse var 14 fra Vestlandske Vanføreheim.

Der er behandlet 15 søknader om vanførehjelp. Av disse er 3 innvilget, 6 avslått, 5 er ikke avgjort og 1 søker døde før saken var ferdigbehandlet.

4 personer er fratatt vanføretrygden i løpet av året.

Under tilsyn pr. 1. januar 1941 stod 43 vanføre.

Helserådet har behandlet 31 søknader om proteser eller ortopediske sko. 28 er innvilget og 3 avslått.

2 vanføre er innlagt til sykehusbehandling og 1 er opptatt i Sophies Mindes arbeidsskole.

55 skjemaer for melding av vanføre er sendt Sentralstyret.

Sukkersyke.

Da Bergen og nærmeste omegn i vårmånedene var avsperrt fra landet for øvrig innførtes en ordning hvorved salget av insulin foregikk i helserådets kontor. Der utlevertes insulin for 1 uke, senere for 2 uker ad gangen.

En fikk på den måten er oversikt over insulinpasienter i byen og omegn.

209 personer, som bodde i byen, fikk insulin.

Arbeidsnemnda i Bergen

hvis formann er stadsfysikus, samarbeider med helserådets forskjellige avdelinger for å undersøke og bedre de sanitære forhold på arbeidsstedene. Helserådets sosialsøster fører for nemnda tilsyn med industrielt hjemmearbeid.

Ved helserådets kontor

er journalført 2.510 saker, hvorav 2.208 i helserådets journal og 302 i sinnssykeprotokollen.

Helserådets sanitære kontroll.

De sanitære mangler som har vært påtalt, faller vesentlig i følgende grupper: Kloakker, spillvannsledninger, vasker og kjellergulv i 151 tilfeller. Mangler ved renhold av gårdsplasser, utrom og priveter i 96 tilfeller; mangler ved bosspann i 50 tilfeller; mangler ved leiligheter, verksteder samt renhold av disse i 152 tilfeller. Inspeksjon av kjellerleiligheter 40. Ferdigbesiktigelse av nybygg 80. Inspeksjon for veggedyr 66.

Bolig- og befolkningsforholdene.

Ifølge meddelelse fra bygningsssjefen er der i 1940 oppført 81 nybygninger med til sammen 353 leiligheter.

Leilighetenes antall fordeler seg således:

Leiligheter på kjøkken og 1 værelse	41
—»— —»— 2 værelser	125
—»— —»— 3 —	107
—»— —»— 4 —	63
—»— —»— 5 —	12
—»— —»— 6 —	5
Enkle værelser	7

I løpet av året, særlig utover høsten, har der vært en tendens til sammenflytning av folk, idet de sier opp større leiligheter og flytter inn i mindre. Større leiligheter deles opp i mindre. En rekke store leiligheter står ledige. En får håpe at dette er et forbigående fenomen.

Hoteller, herberger og pensjonater

har vært inspisert 647 ganger. I krigens første måneder ble Katedralskolen og Logen benyttet som herberge for sjøfolk av forskjellig nasjonalitet, og av en del familier, som måtte romme sine leiligheter. Disse steder ble inspisert så ofte som mulig. Blant sjøfolkene var der en del som var befengt med grålus. Disse ble henvist til Sandvikens desinfeksjonsanstalt for avlusning. Lokalene ble desinfisert og rengjort.

Ved de forannevnte inspeksjoner er funnet i alt 267 mangler hovedsakelig ved vedlikehold, rengjøring og spesielt ved utluftning. Utluftningen gjelder særlig de større kafeer og restauranter, og skyldtes blenningen som ofte var lite tilfredsstillende anordnet.

Skib, såvel rutegående som lasteskib, har vært inspisert 603 ganger. Der er funnet 207 mangler ved vedlikehold og renhold av lugarer, proviantrom og kabysser. Kobberkar brukes nå så godt som ikke mere ombord i skibene.

Samtlige vannbåter er blitt inspisert. Ferskvannstankene er pålagt rengjort og sementvasket i 3 av båtene.

Auksjonslokaler, utsalgssteder for brukte møbler og bekledningsgjenstander samt skraphandlerne har vært inspisert. I 3 auksjonslokaler har vært pålagt rengjøring og rydding. I 4 utvalg for brukt tøy er pålagt opprydding.

Kinolokalene har vært inspisert noenlunde regelmessig. Der har vært en del mangler ved utluftning av lokalene. For øvrig har renhold og orden vært god.

Nødtørftshusene på kaien har også vært inspisert. Renhold og orden var bra. I et enkelt tilfelle var en sisterte i ustand, men for øvrig var der ikke noe å bemerke.

Byens aldershjem har ved inspeksjonene til enhver tid vært meget bra hva renhold og orden angår.

Desinfeksjon og bekjempelse av utøy.

I hjemmene er der etter smittsom sykdom foretatt 268 desinfeksjoner, herav for skarlagensfeber 69, difteri 2, tyfoidfieber 10, tuberkulose 128 og 59 forskjellige andre sykdommer.

På veggedyr er der undersøkt i 88 hjem.

Ved desinfeksjonsanstalten på Sandvikens sykehus er der i årets løp desinfisert 2.447 kolli fra 265 hjem.

Der er badet og avluset 34 personer mot ifjor 32.

Vaksinasjon mot kopper.

I 1940 ble 667 vaksinert mot kopper for første gang mot ifjor 40. Der ble vanligvis lagt 3 podesnitt på høyre arm. Omtrent hos alle var der anslag i samtlige podesnitt. 415 ble revaksinert mot ifjor 32.

Privatpraktiserende leger foretok 102 vaksinasjoner hvorav med anslag 55.

I de alle siste år har der vært noen økning av antallet koppevaksinasjoner; men en betenkelig stor del av byens befolkning er uvaksinert.

I begynnelsen av århundret hadde byen en befolkning på vel 70.000 innbyggere, ca. 2.200 fødsler pr. år, ca. 1.400 vaksinasjoner.

I 1910 ca. 84½ tusen innbyggere, 1.869 fødsler pr. år, 1.049 vaksinasjoner.

I 1925 ca. 91½ tusen innbyggere, 1.638 fødsler pr. år, 118 vaksinasjoner.

10 år senere, i 1935, ca. 104½ tusen innbyggere, 1.408 fødsler pr. år, 18 vaksinasjoner.

Ifølge oppgave fra biskopen i Bjørgvin ble der her i byen i 1938 inngått 1.240 ekteskap. Av dem som giftet seg var 388 d. v. s. ca. 15,7 % ikke vaksinert.

I samme år ble her konfirmert 1.447 barn; derav var 118, d. v. s. 8,15 %, vaksinert.

Av de kommunale høyere skolers 1.942 elever er 188, d. v. s. 9,68 %, vaksinerte. Av folkeskolens 9.845 elever er 458, d. v. s. 4,65 % vaksinerte.

Tallet av de vaksinerte avtar jevnt:

% vaksinerte ved folkeskolens 8. klasse er 5,603
% — » — 7. — 6,76
% — » — 6. — 5,20
% — » — 5. — 4,41
% — » — 4. — 4,28
% — » — 3. — 3,72
% — » — 2. — 4,24
% — » — 1. — 3,75

Fra og med 1933 til og med 1938 er født 8.775 barn hjemmehørende i Bergen. I de samme år er vaksinert 27 barn under 7 år, d. v. s. ca. 3 ‰. I 1937 og 1938 er født 3.176 barn. Hittil er av dem vaksinert 2 barn, ca. 0,6 ‰. Vaksinasjon av barn i den for vaksinasjonen ufarligste alder for fylte 2 år, er så å si opphørt.

Nødhjelpstasjonen.

I 1940 ble der ved stasjonen behandlet 3.733 personer mot i 1939 3.856. Nedenfor gjengis månedvis det samlede antall behandlede pasienter, samt gruppevis ulykkenes fordeling.

	Antall pasienter	Alvorlige tilfeller	Innlagt sykehus	Medisinske	Bedriftsulykker	Trafikkulykker	Forgiftning	Berusede	Døde
Januar	382	70	31	4	24	5	2	20	0
Februar	327	49	18	9	25	6	2	19	1
Mars	333	40	19	15	20	13	1	24	4
April	248	40	19	19	17	15	0	6	4
Mai	314	54	37	14	4	28	0	12	2
Juni	267	28	15	4	7	14	0	15	1
Juli	298	45	19	7	10	30	1	10	3
August	331	36	15	8	20	20	1	8	0
September	277	54	18	7	14	18	0	14	2
Oktober	344	46	16	6	18	9	1	15	0
November	277	43	12	8	21	6	1	10	3
Desember	335	50	15	15	16	14	1	4	2
Tilsammen	3 733	555	234	116	196	178	10	157	22

Medisinalvesen.

I Bergen var i 1940 bosatt 123 leger, sykehuslegene inklusiv, 101 tannleger, 9 dyrleger og 30 privatpraktiserende jordmødre.

Der var 261 utdannede sykepleiersker.

Der var 12 apotek.

Sykehusenes oppgaver for 1940.

	Antall sykesenger	Antall leger	Antall sykepleiersker	Andre funksjonærer
Haukeland sykehus	388	25	96 + 92 elever	185
Lungegårdsens sykehus	122	3	17 + 13 »	33
Sandvikens sykehus	26	1	1 + 3 »	14
Bergens komm. pleiehjem, Teatergt.	276	1	31 + 0 »	18
Bergens komm. pleiehjem Nordre Fosswinkelsgt.	37	1	3 + 0 »	6
Pleiehjemmet Fredheim	31	1	3 + 0 »	6
Røde Kors Klinikk	34	1	8 + 10 »	8
Diakonissehjemmets klinikk	80	8	24 + 13 »	24
St. Franciskus hospital	58	2	28 + 14 »	16
Hospitalet Betanien	139	16	35 + 45 »	38

Neevengården sykehus	belegg 159 menn	228 kvinner
Rosenberg asyl	» 108 »	0 »
Møllendal asyl	» 55 »	41 »
Den private klinikk for nervose	» 1 »	8 »

Antall utstedte sinnssykeerklæringer i 1940.

	Menn	Kvinner	Tilsammen
Antall utstedte sinnssykeerklæringer i året i alt	59	55	114
Av de erklærte sinnssyke i året ble innlagt på asyl	56	54	110

Kommunens tannklinikk for skolebarn.

I skoleåret 1939/40 arbeidet foruten bestyreren 13 fast ansatte tannleger, 1 midlertidig, samt 2 vikarer.

Der ble behandlet av 1ste klasser	1.216 barn
2nen »	732 »
3dje »	733 »
4de »	608 »
5te »	512 »
6te »	1.004 »
7de »	1.066 »

Tilsammen 5.871 barn

Følgende arbeider ble utført:

Innlagt 41.379 plomber, herav 26.054 solvamalgame, 4.951 kobberamalgame, 10.371 emaljement.

Rotbehandlinger 124, reguleringer 75, leppebåndoperasjoner 11, stifttenner 5, beskyttelseskapper over avslåtte tenner 10, innlegg 3, gingivektomier 3, rontgenbilleder 281. Uttrekninger: Melketenner 3.361, blivende tenner 1.470.

Kommunens renholdsverk.

1. Latrinerenholdet.

Antall kagepriveter i Bergen pr. 31. desember 1940 var følgende:

I de gamle bydeler var der i 2.288 hus priveter, og antallet av disse var 5.766. Ved brannen på Nordnes gikk 70 hus ut med 146 priveter.

I Årstad og Gyldenpris hadde 449 hus priveter og antallet av disse var 1.091. Tilsammen hadde altså 2.737 hus priveter med et samlet antall av 6.857. Når nedgangen i Årstad tilsynelatende er så stor sammenlignet med i fjor kommer dette for en vesentlig del av at der ved opptelling i marken for denne bydel fantes at de tidligere nevnte tall for Årstad og Gyldenpris var for høye. I årenes løp har flere omlegninger funnet sted som ikke er blitt registrert av renholdsverket. Ombygning av kagger i eiendommene tas hver 14. dag.

Latrineavfallet føres til stasjonen i Breiviken hvor det pumpes i sjøen.

2. Bossrenholdet.

I årets løp er der hentet ved eiendommene tilsammen 281.125 hl, derav i de gamle bydeler hentet 223.750 hl og i Årstad og Gyldenpris 57.375 hl. Bossen er som tidligere for størstedelen målt i kasser og noe sammenpresset og det vil i løs masse utgjøre ca. 350.000 hl. Sammenlignet med i fjor er bossmengden gått ned med vel 21 pst. Denne nedgang skriver seg fra tiden etter 9. april. Avhentingene fra eiendommene har vært utført 2 ganger pr. uke. Dessuten er der fra forretninger og annet kjørt til renholdsverkets skrotprammer 73.290 hl vesentlig forretningsavfall. Dette er litt under halvparten av hva der i 1939 ble kjørt til skrotprammene.

Av bossavfallet er 241.555 kubikkmeter ført til renholdsverkets lossestasjon i Kollevåg på Askøy hvor det legges opp i en fylling i en sjøbukt. Alt forretningsavfall er også ført dit.

Fra Årstad og Gyldenpris er siden midten av april alt boss lagt i fyllingen på Slettebakken. Denne fylling utføres etter Bradfordsystemet. Etter denne fremgangsmåte blir avfallet fylt i lag som ikke bør overstige 2 meter i høyden, godt sammenpakket og for hver dag avdekket med et lag jord, fint slagg eller lignende som lukker fyllingen, både dens overflate og sidene. Er terrenget godt drenert skal fyllingen ikke medføre ulemper for omgivelsene etter denne fremgangsmåte. På Slettebakken var til 31. desember i fjor fylt 34.350 hl.

Bosset fra Ytre Sandviken 5.215 hl, er lagt i fylling i Breiviken. Videre har Neevengården sykehus kjørt 1.700 hl til denne fylling. I årets løp er solgt 1.250 hl gjødsel til distriktene.

Spørsmålet om å begynne å innføre støvfritt bossrenhold i de sentrale bydeler er inntil videre blitt utskutt.

Smittsomme og epidemiske sykdommer.

(Sunnhetsinspektør Utne).

I 1940 anmeldtes 15.518 tilfeller av smittsomme sykdommer mot ifjor 21.095. Nedgangen skyldes fjorårets influensaepidemi. Mens der i 1939 forekom 7.040 tilfeller av influensa var det tilsvarende tall i 1940 kun 2.192. Epidemien kom like før jul. I desember anmeldtes alene 1.258 tilfeller.

I årets første kvartal hersket en meget utbredt kusmaepidemi. For øvrig var sunnhetsstilstanden gjennomgående god tiltross for de hygienisk dårlige forhold som fulgte den 9. april. Denne dag brakte panikk blant byens befolkning. Alt som kunne søkte ut av byen De nærmeste distrikter ble oversvømmet av folk som ikke visste hvor de skulle gjøre av seg. Gårdene rundt omkring ble tildels overfylt. Der var syke iblant. Tuberkulose kom til å dele rom med tallrike fremmede, som de tildels smittet. Der ble av helserådet i forening med nabolagene helseråd gjort rassa og fanget inn de smitteførende tuberkulose, som ble lagt inn i sykehus.

En av de gårder som ble tatt i besittelse av folk fra byen var Fantoft hovedgård. Den store bygning stod tom. Der slo seg ned ca. 50 personer tilhørende 13 familier fra forskjellige kanter i byen. 10—12 dager etter ankomsten til Fantoft ble 2 barn, tilhørende en barnerik familie, syke. De viste seg å være tyfoidfieber. Gården ble straks isolert i sin helhet og beboerne internert på stedet. Der ble etablert daglige temperaturmålinger av beboerne og daglig legekontroll. På den måte oppdagedes nye tilfeller av tyfoidfieber i sin første begynnelse. Så snart vaksiner mot tyfoidfieber kunne skaffes ble samtlige vaksinert. Etterhånden ble 26 av de internerte lagt inn i Haukeland sykehus for tyfoidfieber. Den første kom inn 27. april, den siste 28. mai. 3 døde.

Alle var friske da de kom til Fantoft 9. og 10. april. Av de i sykehus innlagte var en 25 år gammel kvinne som uten å være syk utskilte tyfusbasiller. Hun hadde alltid vært frisk og kjente ikke til at hun hadde hatt tyfoidfieber. Hun ble liggende i sykehus i 3 måneder. Da der ikke var noe tegn til at tyfusbasillene ville forsvinne ble galleblæren fjernet ved operasjon, hvorefter hun ble basillefri og utskrevet fra sykehuset frisk. På Fantoft hovedgård var vannklosetter. Vannet ble pumpet opp i sistene, så at der var trykkvann i huset. Det ble også brukt til drikke- og matvann. Ved ankomsten var vannet klart og godt. Meget snart ble det blakket og dårlig. Ved nærmere undersøkelse viste det seg at der var lekkasje på kloakkledningen fra huset. Den passerte brønnen på kort avstand i morskent fjell og kloakkvannet trengte inn i brønnen og forurenset denne. Der kunne påvises tarmbakterier i vannet. Dette forklarer hvordan omtrent halvparten av de internerte ble syke. Hver familie hadde en eller flere syke.

Så snart forholdet var erkjent ble brønnen tømt og desinfisert med klorkalk flere ganger og den lekkke kloakk omlagt og fornyet. De internertes uttømmelser ble undersøkt bakteriologisk og ingen fikk forlate Fantoft før etter minst 2 negative prøver. Fantoft ble først rommet ved St. Hans.

Ingen utenforstående ble smittet med tyfoidfeber fra Fantoft.

Et tilfelle av tyfoidfeber i begynnelsen av mai hos en voksen mann på gården Landås kunne ikke med sikkerhet settes i forbindelse med Fantoft-epidemien. Han bodde på Laksevåg. Den 9. april evakuerte han med familien først til Frotvedt i Fana og dernest etter et par ukers forløp til Landås i Bergen. Han hadde angivelig ikke hatt forbindelse med noen på Fantoft.

For øvrig forekom der i årets løp kun et tilfelle av tyfoidfeber hos en eldre kvinne. Det var i januar. Smittetilstand ukjent. Hun ble utskrevet fra sykehuset etter 5 måneder med tufysbasiller og står under kontroll.

Den 9. april evakuerte byens 5 tyfusbasilleutskillere til forskjellige steder sammen med skarer av andre fra byen. De ble oppsporet og lagt inn i Haukeland sykehus, hvor de ble liggende et par måneder. De vites ikke å ha smittet noen.

I tilslutning til epidemien på Fantoft ble der vaksinert mot tyfoidfeber i byen og tilgrensende distrikter. Vaksinen ble fremstillet på Gades institutt og byens og distriktenes leger deltok i vaksinasjonen.

Bergens helseråd åpnet førstehjelpstasjonen i Jon Smørs gate og Fridalen skole for tyfusvaksinasjonen, som var gratis. I løpet av et par måneder ble der i byen vaksinert over 36.000 personer med tyfoid-paratyfoidvaksine. Hver person ble vaksinert 3 ganger med noen dagers mellomrom.

Med hensyn til tyfoidfeberens nærmere forekomst se tabell side 44.

Av paratyfoidfeber anmeldtes kun en 24 år gammel sykepleierske fra Haukeland sykehus epid. avdeling.

Epidemisk cerebrospinalmeningitt

forekom med 9 tilfeller fordelt over hele året. Ikke i noen måned anmeldtes mer enn 1 tilfelle. 2 døde.

Poliomyelitt

forekom ikke.

Skarlagensfeber

anmeldtes med 99 tilfeller mot i fjor 145. Ingen døde.

Av difteri

var der kun 2 tilfeller uten dødsfall mot i fjor 10 tilfeller også uten noen døde.

Meslinger

anmeldtes med 10 tilfeller mot i fjor 26. Ingen døde.

Septicopyæmi

anmeldtes med samme antall tilfeller som i fjor, nemlig 5.

Av pemfigus hos nyfødte

var der 5 tilfeller mot i fjor 8, av rosen 119 mot i fjor 154. Der døde 3.

Kusma

forekom adskillig utbredt i årets begynnelse i det hele anmeldtes 1.413 tilfeller mot i fjor 378. Ingen døde.

Influenza

forekom meget utbredt mot slutten av året. Av de i hele året anmeldte 2.192 tilfeller falt 1.258 i desember. 4 døde.

Laryngitt og bronkitt

anmeldtes med omtrent samme antall som i fjor, 5.859 mot 5.753, likeså bronkopneumoni og krupøspneumoni med henholdsvis 362 (400) og 229 (244) tilfeller. (Tallene i parentes er fjorårets tall).

Erythema nodosum og plevritt

anmeldtes med 76 og 157 tilfeller mot ifjor 110 og 150 tilfeller.

Lungetuberkulose

anmeldtes med kun 127 tilfeller mot i fjor 163 og tuberkulose i andre organer med 23 tilfeller mot i fjor 20.

Giktfeber

anmeldtes med 105 tilfeller mot i fjor 137.

Skabb

hadde større utbredelse enn i foregående år som rimelig kan være etter den sammenstimling som fant sted i de første måneder etter 9. april. De fleste tilfeller anmeldtes også utover høsten. I det hele ble det anmeldt 620 tilfeller mot i fjor 426.

Av gastroenteritt

anmeldtes 1.278 tilfeller mot i fjor 1.582.

Veneriske sykdommer

anmeldtes med 208 tilfeller mot i fjor 321. På de forskjellige sykdomsformer falt:

	Menn	Kvinner	Ialt
Blot chanker	2		2
Ervrevet syfilis	17	5	22
Gonorré	136	48	184
Tilsammen	155	53	208

Ved poliklinikken for hudsykdommer er av nye pasienter behandlet:

Syfilis	17 menn	5 kvinner	= 22
Gonorré	27 »	21 »	= 48
Andre hudsykdommer	43 »	47 »	= 90

Tilsammen 87 menn 73 kvinner = 160

Gamle pasienter som har gått under behandling ved poliklinikken:

Veneriske sår	3 menn	0 kvinner	= 3
Syfilis	675 »	229 »	= 904
Gonorré	166 »	242 »	= 408

Tilsammen 880 menn 510 kvinner = 1390

Det samlede antall konsultasjoner ved hudpoliklinikken i 1940 er 967 menn og 583 kvinner, tilsammen 1.550 konsultasjoner.

Welanderhjemmet Elsero ble nedlagt 30. juni. De få tilfeller av kongenital syfilis kan skaffes plass på Haukeland sykehus epidemisk avdeling. Gjennom helserådet er lagt inn i Haukeland sykehus 3 menn for syfilis og 2 for gonorré samt 17 kvinner for gonorré.

Tuberkulose.

I 1940 anmeldtes 66 menn og 61 kvinner, tilsammen 127 tilfeller av tuberkulose. Av disse hadde 4 menn og 2 kvinner urogenitaltuberkulose, de øvrige lungetuberkulose. Det er en påfallende nedgang fra foregående år. I fjor anmeldtes 84 menn og 79 kvinner tilsammen 163.

Ved anmeldelsen var tuberkelbasiller påvist hos 49 menn og 46 kvinner, tilsammen 95 (74,8 pst.). 5 menn og 2 kvinner var tidligere meldt til annet helseråd.

Av de nyanmeldte døde i årets løp 9 menn og 6 kvinner. En av de nyanmeldte døde under niagnosen sarcoma pulmonum. Av de i tuberkuloseregisteret oppførte døde en mann av arteriosclerose og 1 kvinne av cancer ventriculi.

Av lugetuberkulose døde 41 menn og 23 kvinner, tilsammen 64, samme antall som i fjor 6 pr. 10 tusen innbyggere. Av samtlige former for tuberkulose døde 7 av 10.000.

Samtlige nyanmeldte på 2 nær ble lagt inn i sykehus eller sanatorium. 46 menn og 24 kvinner, tilsammen 70 ble innlagt i henhold til tubekuloselovens §§ 6 og 13.

De tuberkuloses bolig- og familieforhold:

Av de i 1940 anmeldte bodde:

25 i leilighet på	1 værelse
51 —»—	2 værelser
33 —»—	3 —
4 —»—	4 —
2 —»—	5 —

28 hadde eget værelse.

46 delte værelse med	1
17 —»—	2
15 —»—	3
7 —»—	4
3 —»—	6

Egen seng hadde 71.

44 delte seng med	1
3 —»—	2

Tuberkulose i familien:

Hos begge foreldre	0
» mor	5
» far	9
» søsken	29
» mann	1
» kone	4
» barn	7
» nære slektninger	9

I de siste 25 år er der anmeldt 4.391 nye tilfeller av tuberkulose. Av disse bodde 1.148 (26,14 %) i ett-værelsesleiligheter. 1.494 (34,02 %) i to-værelses-, 558 (15 %) i 3-værelses- og 325 (7,40 %) i 4-værelsesleiligheter.

I første 5-års periode av disse 25 år bodde 34,33 % i ett-værelsesleiligheter mot i siste 5-års periode kun 17,52 %.

I 2-værelsesleiligheter bodde i henholdsvis første og siste 5-års periode 34,56 % og 32,10 %, i 3-værelsesleiligheter henholdsvis 12,17 % og 16,30 %, og i 4-værelsesleiligheter

henholdsvis 3,67 % og 9,56 %. Der er foregått en ikke ubetydelig forskyvning i de tuberkuloses boligforhold i retning av større rommelighet.

Av de 4.391 nyanmeldte delte 947 værelse med 1 (21,59 %), 788 (17,55 %) med 2, 523 (11,90 %) med 3, 257 (5,85 %) med 4, 119 (2,71 %) med 5, og 144 (3,3 %) med 6 eller derover..

I første 5-års periode delte 22,27 % værelse med 1, 17,70 % med 2, 13,89 % med 3, 6,2 % med 4, 3,79 % med 5, 7,23 % med 6 personer eller derover.

I siste 5-års periode var de tilsvarende tall: 25,37 %, 16,54 %, 9,19 %, 4,04 %, 0,49 % og 0,12 %.

Også disse tall viser mindre boligtetthet blant de tuberkulose i siste 5 års periode. Ved anmeldelsen hadde 52 % av de tuberkulose egen seng. I første 5-års periode (1915—1919) delte 37,2 % seng med 1 person og 3 % med 2. I siste 5-års periode (1935—1939) var de tilsvarende tall 23,9 % og 0,86 %.

Ved helserådets laboratorium er utført følgende undersøkelser:

160 difterikulturer. Ingen var positive.

6 blodprøver på Widals reaksjon. Samtlige var negative.

200 ekspektorater ble undersøkt på tuberkelbasiller. 29 var positive.

Poliklinikk for lungesykdommer i 1940.

Der er i årets løp undersøkt i alt	2.374
Menn (nye)	1.200
Kvinner (nye)	840
	2.040
Røntgen gjennomlysinger, ialt	2.225
Senkningsreaksjoner, ialt	2.311
Røntgenogrammer, ialt	367
Nye tilfeller av lungetuberkulose hos de undersøkte	33
Observasjonscasus	135
Kontroll av tidligere meldte lungetuberkulose	82
Kontroll av klinisk helbredet lungetuberkulose	8
Kontroll av andre tilfeller av tuberkulose sykdom	61
Innlagt i sykehus fra avdelingen	25

Bedriftsundersøkelser:

Der er i året foretatt undersøkelser av 424 arbeidere og funksjonærer ved 8 bedrifter, hvorav:

Pirquet positiv	275
Pirquet negativ	139
Lungetuberkulose	3
Observasjonscasus	16

Skoleundersøkelser:

Der er i året foretatt undersøkelser av 607 skolebarn fordelt på 11 skoler:

Av disse var:

Pirquet positiv	244
Pirquet negativ	365
Nye tilfeller av lungetuberkulose	12
(heri er medregnet perihilære infiltrasjoner).	
Hilus-adenit i aktiv form	6
Observasjonscasus	10

I disse undersøkelser er også medregnet 206 elever som ved skjermbildefotografering ble funnet suspekte på tuberkulos lidelse.

Tuberkulinundersøkelsen av skolens 1. klasser viste at 6,3 % av elevene var positive.

Den store evakuering av byens befolkning i vår og i sommer førte til et betydelig avbrekk i vårt arbeid. I årets første måneder — til 20. mai 1940 — arbeidet man også etter den gamle ordning med offentlig kontortid 2 timer annen hver dag. Fra 20. mai 1940 gjennomførtes daglig arbeid ved avdelingen med offentlig kontortid fra 10—12 samtidig som bestyrerstillingen ble forandret til sunnhetsinspektør for tuberkulosen. Ennvidere ble der ansatt en ny sykepleierske ved avdelingen.

Disse forbedringer medførte at såvel miljø som bedrifts- og skoleundersøkelser kunne utvides i betraktelig grad i siste halvår. Tross de ulemper evakueringen medførte kan vi derfor notere en sterk økning på alle arbeidsfelter i 1940 sammenlignet med 1939.

Der er i løpet av høsten 1940 innført eget tuberkulinkartotek.

Ennvidere er der anskaffet kartotek for skjermbildefotografering hvori nå er innlemmet de første 10.950 films og kartotek kort omfattende elevene fra samtlige skoler i byen.

Anskaffelse av skjermbildefotograferingsanlegg ble opptatt på helserådets program våren 1940. På grunn av krigssituasjonen ble saken av myndighetene midlertidig stillet i bero. I løpet av høsten ble der så ved frivillige gaver fra en del interesserte kvinner og menn skaffet til veie ca. 21.000 kroner til anskaffelse av skjermbildefotograferingsanlegg for helserådets tuberkuloseavdeling. Anlegget er nå bestilt og vil bli montert i nærmeste fremtid. Samtidig har kommunen gått med på de nødvendige utvidelser av lokaler og personale. Der vil således bli ansatt 1 assistentlege og 1 midlertidig kontorassistent.

Ved disse store forbedringer i arbeidsforholdene vil vi i 1941 bli satt i stand til å aktivisere tuberkulosearbeidet på flere vesentlige felter, spesielt gjelder dette bedrifts- og rekkeundersøkelser samt skoleundersøkelser.

B. C. G. vaksinasjon utførtes i årets løp i et antall av 59. En av grunnene til at vi ikke tidligere har gått mere aktivt inn for B. C. G. vaksinasjonen er de forholdsvis mange abscesser vi så etter injeksjonsmetoden. I 1940 har vi kun brukt Rosenthals percutane metode, og har ved denne aldri sett abscedering eller andre ulemper. Der er derfor innledet

samarbeid med sjefen for B. C. G. laboratoriet dr. med. Birkhaug som fra 1941 vil foreta B. C. G. vaksinasjonen på faste dager i uken i helserådets lokaler. Ved dette håper vi i stor utstrekning å få B. C. G. vaksinert tuberkulin-negativ ungdom.

Etter initiativ av de tyske sunnhetsmyndigheter som disponerte over et transportabelt skjermbildefotograferingsanlegg ble der i september 1940 foretatt skjermbildefotografering av thorax hos skolebarna + lærerpersonalet i Bergen.

Etter forslag fra helserådet ble saken ordnet slik at selve fotograferingen ble foretatt av professor Holfelder og hans trenete hjelpepersonale med assistanse av tuberkuloseavdelings personale og skolesykepleierskene. Granskingen av filmen foretokes av professor Holfelder, overlegen ved røntgenavdelingen Haukeland sykehus og sunnhetsinspektoren for tuberkulosen i fellesskap. Enn videre ble det bestemt at såvel films som kartotek kort skulle inngå i Helserådets tuberkuloseavdelingskartotek, og endelig ble alle etterundersøkelser av de suspekter foretatt av helserådets tuberkuloseavdeling.

Selve fotograferingen ble foretatt i Fridalen skole og barna fra de fjernere liggende skoler ble hentet og brakt av sporveisbusser etter en på forhånd oppsatt timeplan.

Fremmøtet var utmerket. I alt ble der foretatt fotografering av 10.950 elever og lærere, eller ca. 95 %.

Til hele undersøkelsen medgikk i alt 7 dager og der arbeidedes fra omkring kl. 9 til kl. 16 hver dag. Største antall fotograferinger pr. dag var omkring 2.000.

Følgende oversikt viser resultatet av skjermbildefotografien hva tuberkulose angår:

Antall fotograferte	10.950	
Antall suspekter på tuberkuløs lidelse	206	
Kliniske etterundersøkelser av	206	
A. Pirquet negative med negativt røntgenfunn	142	69 %
B. Pirquet positive	64	31 %
1. Sykelige forandringer i hilus med aktivt preg og forhøyet S. R.	6	
2. Infiltrater med aktivt preg og forhøyet S. R.	7	
3. Caverner	2	
		15
4. Fortsatt kontroll på grunn av mistanke om aktiv prosess	10	
5. Inaktive prosesser i hilus eller lunge	27	
6. Intet patologisk	12	
		49
T.b.c. sykdom tiltrengende behandling	15	(1,4 %)

Undersøkelsen viser at tuberkulose-morbiditeten blant skolebarn i Bergen for tiden er overraskende liten, spesielt når man erindrer at elevene fra de høyere skoler med alder helt opp til 20 år er medtatt i undersøkelsen.

Skjermbildefotografien er bygget opp med masseundersøkelser på tuberkulose som mål.

Erfaringene har imidlertid vist at den også kan være av adskillig nytte ved andre sykelige tilstander i thorax som f. eks. tumores, silikose. I vårt spesielle materiale (barn) spiller disse tilstander ingen praktisk rolle.

Derimot har det vist seg at metoden har ikke liten praktisk verdi for oppdagelsen av sykelige tilstander i hjertet også hos barn.

Etterundersøkelse av suspekter på hjertelidelse	99
Klinisk negative	73
Påviselig klinisk ekvivalent	26
På forhånd kjent	11
Nye (ukjente tilfeller)	15
Satt under kontroll. (Hjertespesiallege)	6

Bergens befolkning er for tiden 106.549 (ingen folketelling i 1940). Av disse har i 1940 13.324 gjennomgått røntgengransking av brystorganene d. v. s. at 12,5 % av byens befolkning er betryggende undersøkt med henblikk på tuberkulose.

	Anmeldte		Døde	
	Antall pr. 1000 innb.		Antall pr. 1000 innb.	
1912—1916	193	2,36	167	2,06
1917—1921	168	1,80	172	1,88
1922—1926	174	1,80	152	1,59
1927—1931	180	1,84	111	1,14
1932—1936	180	1,74	93	0,90
1936—1940	152	1,43	69	0,65

Ovenstående tabell over anmeldte og døde av tuberkulose i Bergen regnet i 5 års grupper fra 1912 til 1936 viser at mens dødeligheten går jevnt og sikkert nedover i hele 25 års perioden holder antallet av anmeldte tuberkuloser seg noenlunde uforandret de siste 20 år til 1936.

Siste 5 års periode fra 1936—40 viser derimot betraktelig nedgang også i anmeldte tuberkuloser. Denne nedgang lar seg vanskelig forklare ut fra alminnelige hygieniske faktorer.

Etter min oppfatning beror nedgangen først og fremst på at diagnosestasjonsarbeidet i Bergen ble satt i gang etter moderne prinsipper høsten 1935 og at det er resultatet av dette aktive og direkte tuberkulosearbeid som nå viser seg.

Barnekontorets årsberetning.

(Overlege Schonfelder).

Pleiebarnstilsynet.

162 pleiebarn i privat forpleining har i 1940 stått under tilsyn — herav 20 nyanmeldte.

34 barn utgikk av tilsynet, nemlig 13 som fylte 14 år, 15 kom tilbake til foreldrene, 4 flyttet utenbys og 2 ble adoptert.

Av de nyutsatte var 2 barn under 2 år, 6 mellom 2—4, 3 mellom 4—7, 3 mellom 7—10, og 6 mellom 10—14 år.

Boligforholdene for de nye barn:

Til 1 værelse med kjøkken kom	3 barn.
» 2 —»—	13 »
» 3 —»—	4 »

Bare en leilighet hadde bad.

Blant de nye pleieførelde var 4 kommunearbeidere, 2 pensjonister, 2 sjøfolk, de øvrige hadde forskjellig arbeid.

For 3 barn betaltes privat, de øvrige gikk gjennom forsorgsvesen.

16 barn var utsatt hos slektninger, 4 hos fremmede.

8 barn ble anmeldt utsatt på landet.

I april måned evakuerte en hel del pleiebarn med sine pleieførelde. Med unntagelse av én er de alle kommet tilbake til byen. 3 pleiebarn har ligget i sykehus og er blitt utskrevet friske. En kusmaepidemi har gått blant barna, ellers har sunnhetstilstanden, bortsett fra forkjølelser vært bra. 61 pleiebarn har vært fremstillet på barnekontoret til undersøkelse og kontroll. Barn før skolealderen blir veiet og kontrollert ved barnekontoret høst og vår. Et ørat de er begynt på skolen, overtas veiningen av skolen, og kun når det ved inspeksjonen finnes noe å bemerke, blir de fremstillet ved barnekontoret. I innenbys barnehjem har antallet barn i 1940 vært 324. I april flyttet barnehjemmene utenfor byen, hvor 3 av dem er blitt værende på grunn av at deres hjem i byen er opptatt på annen måte.

Tilsyn med barn født utenfor ekteskap og deres mødre som får bidrag i henhold til Lov om forsorg for barn av 10. april 1915.

68 mødre er blitt innvilget bidrag og 69 barn — et par tvillinger — er blitt født i 1940. Dessuten er ført tilsyn med 15 barn som er født i 1939 hvor moren fikk mødrebidrag i 1940.

Av de nye mødre var 13 gifte, 2 enker, 2 forlatt av mannen, 1 skilt, 32 ernærte seg som hushjelp, 5 var dampskipspiker, 1 hotellpike, 4 fabrikkarbeidssker, 1 vaskerske, 5 butikk- og kontordamer, 1 friserdame, 9 hjemmeværende, de andre hadde forskjellig mer tilfeldig arbeid.

9 av mødrene var mellom 17—20 år gammel, 26 mellom 20—25, 15 mellom 25—30, 8 mellom 30—35, 8 mellom 35—40 og 2 var over 40 år gammel.

Av fedrene var 30 sjøfolk, 8 kontor- og butikkfolk, losarbeid 2, fabrikkarbeid 3, lagerarbeid 3, sjåfør og transport 5, torvhandel 2, uten stilling 6, de øvrige hadde forskjellig arbeid.

54 barn ble født i Kvinneklubben, 8 i Sandviken sykehus, 4 hjemme hos barnets besteforeldre, 2 utenbys. Herav ble 18 barn sammen med moren hos besteforeldrene, 16 hos moren som hadde eget hjem, 24 kom til mødre hjem, 5 barn overførtes til spebarnshjemmet direkte fra fødehjemmet, 3 barn ble adoptert 14 dager gammel, 2 barn reiste med moren straks etter fødselen hjem utenbys. 2 av barna ble kunstig ernært, 12 fikk bryst med tillegg, de andre var brystbarn.

Ved mødrebidragets opphør måtte 21 barn utsettes i pleie, 8 reiste med moren hjem utenbys, et barn ble adoptert, 38 mødre og barn står under tilsyn. Av de 15 barn fra 1939 ble 10 utsatt i pleie og 5 barn ble værende sammen med moren.

Daghjemmene.

Byen har 5 daghjem som alle har kommunal støtte. All betjening blir undersøkt på helserådet før ansettelse og kontrollundersøkt en gang pr. år. I de vanskelige april dager måtte daghjemmene tildels lukke. Et daghjem ble midlertidig innredet til å motta mødre med barn som var evakuert fra sine hjem på grunn av f. eks. brannen på Nordnes, eller utsatt belliggenhet av deres boliger.

Alle daghjem har ordnet seg med tilfluktsrom til barna under flyangrep. Søkning til daghjem er stor. I begynnelsen av året gikk en kusmaepidemi og mange barn var da fraværende.

Arstad daghjem med plass til 20 barn, har hatt besøk av oppål 39 barn pr. dag. Bad mangler. 8 barn var på landet i ferien. Forøvrig evakuerte flere barn.

Bergens daghjem med plass til 80 barn. Det høyeste besøk har vært 80 barn pr. dag, herav er 12 barn under 2 år gammel. Her overnatter barn i bestyrerinnens leilighet, delvis på grunn av at moren kommer for sent for å hente barnet, delvis når barnet ikke er helt bra. — Dette er gjennomgående barn som er hos mødre som går ute i arbeid. For disse barn synes det påkrevet å få et internat hvortil barnet kunne overføres. De fleste barn var på landet i sommerferien.

Ladegårdens daghjem med plass til 80 barn. Det høyest mottatte antall pr. dag 85. Omtrent alle barn kom helt eller delvis på landet i ferien.

Nabohuset tar imot barn fra kl. 9—1. Høyest antall 25. 19 barn kom på landet i sommerferien. Lokalene er uforandret. Det er behov for et heldagshjem på denne kant av byen.

Nykirken daghjem med plass til 60 barn. Høyest mottatt i 1940 er 57 barn. Av disse er 2 under 2 år gammel. Alle barna var på landet i sommerferien. Dagshjemmet mangler bad.

På grunn av brenselsvanskeligheter måtte de daghjem som har bad innskrenke den faste bading til de barn hvor det anses helt nødvendig.

Barnehavene.

Barnehavene som alle er helt private har vært under tilsyn. All betjening blir legeundersøkt før sin ansettelse og kontrollundersøkt en gang pr. år. 5 barnehaver har vært i virksomhet i 1940 og 164 barn har besøkt barnehavene i alder 3—7 år. En del barn måtte være fraværende på grunn av kusma og kikhoste.

Småbarnskoloniene.

142 barn fikk hver et ca. 6 ukers opphold på Småbarns sommerstue fordelt på 5 kull. Kolonien holdt åpen hele året. Utenom at et kull var meget plaget av impetigenøst utslett, har sunnhetstilstanden vært utmerket.

Den Norske Folkehjelp holdt 29 småbarn på koloni en måned. En av skolens kolonier ble utlånt til formålet.

Spebarnskontrollstasjonene.

Øvregaten 25 ledes av dr. Thisted. 101 nye barn møtte frem med tils. 363 konsultasjoner.

Alder	Bryst	Bryst og mat	Bryst og flaske	Flaske
1—3 mdr.	44	5	7	5
3—6 »	10	11	4	4
7—9 »	2	5	1	0
10—12 »	—	—	1	2

Fra 1939 møtte 31 barn med tilsammen 120 konsultasjoner.

St. Olavs Menighetshus ledes av dr. Meyer Hovland. 51 nye barn møtte frem med 216 konsultasjoner. Ved første fremmøte hadde:

9 fått bryst i 1 måned	
13 —»— 2 måneder	
10 —»— 3 —	
6 —»— 4 —	
1 —»— 5 —	
2 —»— 6 —	

8 barn var ved første fremmøte helt kunstig ernærte. Fra 1939 møtte frem 27 barn med 67 konsultasjoner.

St. Markus Menighetshus ledes av dr. Kalgraff. 29 nye barn møtte frem med 80 konsultasjoner. Ved første fremmøte hadde:

9 fått bryst i 1 måned	
2 —»— 3 —	
8 —»— 2 måneder	
2 —»— 4 —	
0 —»— 5 —	
1 —»— 6 —	
3 over 6 måneder.	

4 barn var ved første fremmøte helt kunstig ernærte. Fra 1939 møtte 17 barn frem med 45 konsultasjoner.

Dr. Kalgraff meddeler at flere av barna var i dårlig ernæringstilstand ved første fremmøte og de som ved første møte var kunstig ernært nesten uten unntagelse hadde fått feilaktig kost.

Arstad Menighetshus ledes av dr. Schram-Anderssen. I 1940 møtte 138 nye barn med tilsammen 480 konsultasjoner. Dessuten fra 1939, 59 barn med 142 konsultasjoner. I alt 622 konsultasjoner. Av barn som i 1940 møtte 1. gang:

	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal
var brystbarn	65	11	0	0
Blannet ernæring	19	17	0	0
Kunstig ernæring	5	2	19	0

Barnehjennene.

All betjening legeundersøkes før sin ansettelse og kontrollundersøkes en gang pr. år. Bergens komm. spebarnshjem evakuerte til Fana Folkehøgskole hvor det fremdeles er. Betjening og elever undersøkes av hjemmets lege; de Pirquet positive sendes til helserådet. Spebarnshjennene kan ta imot 25 barn.

Bergens komm. barnehjem på Lønningen har plass til 27 gutter og 15 piker i alder 4—16 år.

Barnehjennene Anna Jepsens Minde Kalfarvei 83, har plass til 25 piker i alder 2—16 år.

Frelsesarmeens barneherberge, Skottegaten 16 har plass til 50 gutter og piker i alder 18 måneder — 14 år. De minste 24 barn har fra april måned holdt til på Veslebakken.

Skipsreder Jacob R. Olsen og hustrus hjem for tuberkulose-truete barn evakuerte til Os, hvor de fremdeles er. De har plass til 40 gutter og piker nå.

Sudmanns barnehjem med plass til 36 piker i alder 3—16 år evakuerte til Fana Folkehøgskole og er der fremdeles.

Sandvikens barnehjem nr. 1 har plass til 19 piker i alder 2—16 år.

Sandvikens barnehjem nr. 2 har plass til 25 piker i alder 2—16 år.

Bergens mødrethjem på Olderhaugen i Fana har plass til 15 mødre og barn, og i barneavdelingen plass til 18 gutter og piker i alder $\frac{1}{2}$ —2 år.

Bergens guttehem på Garnes har plass til 53 gutter i alder 4—16 år.

Fredheim guttehem på Lillebergen har plass til 33 gutter i alder 2—16 år.

På vårparten ble det nødvendig å opprette et midlertidig hjem for evakuerte barn på Fana Folkehøgskole. Hjemmet har plass til 30 barn og er fremdeles i virksomhet. Sunnhets-tilstanden har vært god. Likeså har en del mødre med spebarn samt gravide i den siste tid for fødselen hatt opphold på Folkehøgskolen, hvor det ble opprettet en midlertidig fødsels-avdeling og mødrethjem. Sunnhets-tilstanden blant disse har vært god.

I årets løp er 4 barn blitt adoptert gjennom barnekontoret, 1.200 konsultasjoner, 297 tuberkulinprøver, derav var 18 positive, 10 ble henvist til poliklinikken for lungesykdommer, 10 barn er blitt innlagt i sykehus, derav 2 for ernæringsforstyrrelse, 2 Pirquet positive, 3 for impetigo, 1 armlidelse, 1 blærelidelse, 1 til observasjon som svært undervektig og med sykkelig utseende. 4 kvinner ble innlagt på grunn av svangerskapslidelser.

Byveterinærens årsberetning.

(S. Birger Svensen).

Virksomheten har omfattet de samme arbeidsgrener som i foregående år, nemlig:

I. Melkekontroll:

- a. Kontroll med utenbys fjøs, meierier og samleestasjoner, som leverer melk til Bergen.
- b. Kontroll med meierier, melkeutsalg, fjøs m. v. innen byen.
- c. Laboratoriekontroll av melk og fløte og andre næringsmidler.

II. Kontroll med salg av kjøtt, fisk, brød, fetevarer, kolonialvarer, frukt m. v.

III. Kontroll med bevertningssteder.

IV. Kontroll med byens dyrehold.

Til kontoret er innkommet:

383 skriftlige saker, derav 99 ansøknings- og byggeanmeldelser vedrørende forskjellige tilberedningssteder for nærings- og nytelsesmidler.

29 klager vedrørende næringsmidler.

31 andre klager.

Fra kontoret er utgått 528 skrivelser, derav 256 vedrørende forskjellige pålegg.

Inspeksjonenes antall utgjør 7.430, som i 1.854 tilfeller har gitt anledning til muntlig eller skriftlig påtale.

Av 35 saker som er sendt politikammeret til forføyning har 15 gitt anledning til bot og 18 til advarsel mens 1 sak er henlagt. Av anmeldelsene gjelder 11 transport av melkespann på vogn sammen med kjøkkenavfall og 14 overtømming av melk under transport.

Laboratoriets undersøkelser omfatter:

8.566 prøver av melk og fløte.

229 prøver av andre næringsmidler.

Av næringsmidler som har vært utjenlig til menneskeføde er beslaglagt 102.930 kg.

Melkekontrollen.

Melketilførselen skjer fra 90 utenbys meierier og innveiningsstasjoner. Melken har vært omsatt ved 3 meierier, 3 melkeforhandlere samt ca. 600 enkeltleverandører som har brakt melken direkte til hjemmene.

Antallet av leverandører som sender melk til Bergen, enten direkte eller gjennom meierier, utgjør ca. 6.000.

Kontrollmelk ble i årets første 3 måneder levert fra 5 gårdsbruk, hvis besetninger og melkepersonale har vært underkastet særskilt veterinær- og legekonskontroll. Fra april er det bare levert kontrollmelk fra 1 bruk mens melken fra de øvrige er solt som vanlig meierimelk.

Av melkeutsalg er der 127, dessuten forhandles melk fra 9 blandede forretninger.

Forbruket av melk og fløte fordeler seg således på de forskjellige varesorter:

7.791,085 liter helmelk.

1.989.630 » skummet melk.

523.786 » alminnelig fløte.

70.335 » kremfløte

337.444 » sterilisert halvfet fløte.

199.394 » kultur- og kefirmelk.

1.072.363 » mager kultur- og kjernemelk.

Ca. 4.500.000 » helmelk, surmelk, fløte og romme levert direkte fra produsent til forbruker.

Sum 16.484.037 liter.

I denne oppgave er for meierienes vedkommende bare tatt med det som er solgt over disk og som er levert til private familier, hoteller, spisesteder og sykehus — ikke det som er omsatt til margarinfabrikker, bakerier, konditorier, fiskematforretninger og lignende.

Melketilførselen gjennom meierier og direkte leverandører er på grunn av krigssituasjonen gått betraktelig ned dels som følge av de vanskelige transportforhold og dels fordi en del av leverandørenes melk er brukt av den evakuerte del av befolkningen. Å gi en noenlunde riktig oppgave over melkeforbruket pr. innbygger i likhet med tidligere år lar seg ikke gjøre bl. a. på grunn av det usikre antall forbrukere innen byen og den usikre oppgave over melkeleveransen fra de direkte leverandører. For meierienes vedkommende foreligger nøyaktige oppgaver over vanlig konsummelksleveranse og sammenlignet med foregående år svikter oppgaven med ca. 20 pst.

Med unntagelse av et par hundre tusen liter melk som i årets første måneder soltes i rå tilstand fra et enkelt meieri, har all melk og fløte som er omsatt gjennom meierier vært pasteurisert etter pålegg fra helserådet. Bevertningssteder er blitt pålagt å koke rå melk som mottas fra direkte leverandører.

Av hensyn til smittefare fra distrikter hvor smittsomme sykdommer som bl. a. tyfoid og paratyfus har opptrådt har pasteuriseringspåbudet for melk vært opprettholdt for en del meieristasjoners og enkeltleverandørers vedkommende gjennom hele året.

Overførelse av smittsom sykdom gjennom melk er ikke konstatert i det forløpne år.

På et større gårdsbruk hvorfra melk levertes til Bergen oppstod det blant de ca. 40 evakuerte som var plasert i hovedbygningen en tyfoidepidemi med 3 dødsfall. Hovedbygningen ble isolert fra det øvrige gårdsbruk og melkeleveransen tillotes fortsatt som for.

Meierienes utsalgspris pr. liter har angitt i ører vært følgende:

	1/1—1/2	2/2—31/8	1/9—30/9	1/10
Helmelk	34	36	40	42
Skummet melk	12	13	14	16
Fløte	190	200	222	235
Kremfløte	320	340	378	400
Kultur-kefirmelk	40	42	46	45
Mager kulturmelk	17	18	20	18
Kjernemelk	14	15	17	18
Sterilisert halvfet fløte	39	39	44	46

Laboratoriekontrollen omfatter 8.566 prøver, fordelt således:

Melk og fløteprøver uttatt i byen	5.774
Melkeprøver uttatt fra fjøs og meieristasjoner	609
Innsendte prøver til undersøkelse	359
Innsendte melkeprøver etter anmodning	1.824
	<hr/>
	8.566

Provene er underkastet holdbarhetsprøve, bakteriologisk undersøkelse, fett- og vektbestemmelse m. v. etter vanlige metoder.

I 58 tilfeller er det påvist jurbetendelsesbakterier i melk, vesentlig streptokokkformer. Angjeldende leverandør har enten direkte eller gjennom sitt meieri og i samarbeid med den lokale veterinær mottatt hjelp og veiledning ved smittens bekjempelse og har dessuten etter tilfellets art fått behørig advarsel eller påtale.

Den systematiske reduktaseundersøkelse i sommermånedene av melk ved dennes ankomst til byen har i år måttet sløyfes da dampbåtenes ankomsttider har vært svært uregelmessige.

Reduktaseresultatet for melk fra utsalg I og direkte leverandører II har vist følgende forhold:

	I klasse		II klasse		III klasse		IV klasse	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
I. 2.447 pr.	1.927	78,75	398	16,27	96	3,92	26	1,06
II. 583 »	345	59,18	181	31,04	47	8,06	10	1,72

Bestemmelse av fettinnholdet i 2.894 prøver melk har gitt følgende resultat:

Under 2,5 % fett	7 prøver	—	0,24 %
2,5—3,0 % »	31 »	—	1,07 %
3,0—3,5 % »	652 »	—	22,53 %
3,5—4,0 % »	1.931 »	—	66,72 %
4,0—4,5 % »	264 »	—	9,12 %
over 4,5 % »	9 »	—	0,31 %

Gjennomsnittsfettprosent 3,586 (3,596 i 1939).

I 2.328 prøver butikkmelk var fettprosenten i gjennomsnitt 3,605

I 591 » fra direkte leverandører —»— 3,550

I 1.126 prøver fløte var det gjennomsnittlige fettinnhold 20,47 % (20,4 % i 1939).

96,09 % av prøvene hadde et fettinnhold på 20 % eller derover mens 3,91 % ikke holdt denne grense.

I 146 prøver kremfløte var gjennomsnittsfettprosenten 30,305 (30,26 i 1939). 4 % av prøvene hadde for lavt fettinnhold.

Melkens spesifikke vekt var i 2.969 prøver gjennomsnittlig 1,03197 (1,03200 i 1939).

Fra forbrukere og produsenter er innsendt 359 prøver melk og fløte til undersøkelse på forskjellige forhold. Provene er undersøkt gratis.

Inspeksjon av melkeutsalg, meierier, samlestasjoner og fjøs m. v. er foretatt 2.437 ganger og der er gitt 511 pålegg.

Laboratoriekontroll av andre varer enn melk.

Undersøkelsen omfatter 229 prøver.

Av disse er 29 innsendt fra publikum med klage over sykdomsfremkallende årsak og kvalitetsfeil av forskjellig art. Det har ikke i noe tilfelle vist seg at klagen over næringsmiddel som sykdomsfremkallende årsak har vært berettiget.

Prøvene har med få unntagelser tilfredsstillende de forskriftsmessige fordringer. De påtalte avvikelser har bestått i fargetilsetning eller for lite sukker i saft, fargetilsetning eller for stort stivelsesinnhold i pølser samt meltilsetning i iskrem.

Kontroll med salg av kjøtt, fisk, brød, fetevarer, frukt m. v.

Antallet av tilberedning- og utsalgssteder er:

Bakerier med tilhørende brødbutikk 39, brødutsalg 207, konditorier 23, samt 13 utsalg, flatbrødbakerier m. v. 18, pølsemakerier med kjøttutsalg 32, pølsemakerier uten utsalg 1, kjøttutsalg 57, tarmsalterier 1, røkerier 10, fiskeutsalg 97, fiskemat- og delikatesseforretninger 47, brus- og saftfabrikker 10, kolonialforretninger 363, fetevareforretninger 28, fruktforretninger 177, konfektforretninger 33.

Disse forretninger er tilsett 3.391 ganger og der er gitt 660 pålegg vedrørende forskjellige forhold.

Kontroll med bevertningssteder.

Av bevertningssteder som sorterer under dette kontor — kafeer, restauranter og iskremsalonger — er der 114.

Der er foretatt 1.378 inspeksjoner og gitt 613 pålegg vedrørende utilfredsstillende rengjøring av servise, mangelfullt renhold og vedlikehold m. v.

Kontroll med byens dyrehold.

Av gårdsbruk er der 45, staller 49, grisehold uten forbindelse med gårdsbruk 9, dessuten atskillig kanin-, due- og hønsehold.

Der er foretatt 224 inspeksjoner og gitt 70 pålegg.

Undersøkelser av nærings- og nytelsesmidler m. v.

Beretning avgitt av bykjemiker dr. ing. Ths. Svanøe.

Der ble i 1940 undersøkt 303 prøver, utført 7 luftmålinger, 7 inspeksjoner samt avgitt 17 skrivelser og fagkyndige uttalelser. 63 skip er inspisert for utstedelse av fritagelsessertifikat. Prøvene fordeler seg således:

A. Nærings- og nytelsesmidler.

Drikkevann	129 prøver
Pølse	87 »
Hakkekjøtt og frikadelledeig	47 »
Fiskeboller	1 »
Saft	12 »
Kakao	4 »
Iskrem	8 »
Krydderier	3 »
Eggpulver	6 »
Salt	1 »

Tilsammen 298 prøver

B. Diverse.

Konserveringsmiddel	1 prøver
Klorkalk	4 »

Tilsammen 5 prøver

dessuten 7 undersøkelser av luft.

C. Skrivelser og fagkyndige uttalelser.

D. Utgassinger og rottentryddelse.

A. Nærings- og nytelsesmidler.

129 prøver vann,

hvorav 85 fra byens ledningsnett, 19 fra byens vannreservoarer, resten fra brønner og vann i byens nærhet.

Fra slutten av mai ble der med regelmessige mellomrom tatt prøver til kjemisk og bakteriologisk undersøkelse fra begynnelsen og enden av de 3 trykksoner, fra Svartediket, Tarlebo og Mulelven. Der ble også tatt prøver fra samtlige reservoarer for drikkevannsfor-

syningen. Verdiene for forbruket av kaliumpermanganat, kintall og Colititer er satt opp grafisk på 3 kurvetabeller, en for hver av de 3 trykksoner. Etter de kjemiske undersøkelser var der intet å bemerke til prøvene, men da Colititret flere ganger var betenkelig høyt, ble det besluttet å anskaffe kloreringsanlegg for sone III. Kloreringsapparatene kom i drift i november—desember, og resultatene i den korte tid kloreringen var i bruk har vært helt tilfredsstillende.

En vannprøve fra Skrenten, (Mulelvsleningen)

var innsendt på grunn av belegg i en aluminiumspanne. Pannen hadde stått natten over med vann på en varmeplate. På grunn av Bergensvannets aggressive karakter, er denne fremgangsmåte uheldig. Pannen blir angrepet under dannelse av aluminiumhydroksyd som enten svever rundt i vannet eller setter seg fast som belegg.

Brønnforholdene i enkelte hus på Skoltehaugen er ikke tilfredsstillende. Flere prøver var sterkt forurenset fra urent tilsig.

3 prøver fra Tarlebø

var i kjemisk henseende i orden.

2 prøver brønnvann fra Fana

var forurenset; da brønnen hadde vært infisert måtte den ikke benyttes for etter klorering og fornyet bakteriologisk undersøkelse.

3 prøver fra Krokeidvannet

var ikke egnet til drikkevann i ukokt tilstand.

2 prøver fra Skibenes

syntes å være forurenset.

87 prøver pølse

ble kontrollert på innhold av stivelse og delvis kunstige fargestoffer. Stivelsen varierte fra 1,0 til 4,7 gr/100 gr. Kun 3 prøver lå over den tillatte grense 3,5 gr/100 gr. Kunstige fargestoffer påvistes i 1 prøve.

3 prøver blodpølse

hadde et betydelig høyere stivelsesinnhold enn 3,5 gr/100 gr. Da disse pølser ikke kan framstilles med et så lite stivelsesinnhold, fant man å kunne unnta blodpølser fra bestemmelsen.

47 prøver kjøttdeig

ble undersøkt på stivelse (mel), sozolit og kunstige fargestoffer. I 3 prøver fantes stivelse, som i 2 av prøvene ble bestemt til 2,1 og 1,6 gr/100 gr.

De øvrige var i orden.

1 prøve fiskeboller

som solgtes til revefor hadde et tinninnhold av 43,6 mgr/100 gr. Den tillatte grense for tinninnhold i hermetikk er 40 mgr/100 gr.

4 prøver kakao

viste et innhold av fett på henholdsvis 12,7—21,8—11,8—21,6 gr/100 gr.

Kakao som ligger under 20 gr/100 gr skal deklarerer som mager.

12 prøver saft

5 prøver var ikke i overensstemmelse med næringsmiddeloven: en hadde betegnelsen: »sterkt sukret«, men der var kun ca. 450 gr sukker pr. liter, der skulle være ca. 600.

Derneft var der 2 prøver som skulle hatt betegnelsen »sterkt sukret«, der stod bare »sukret« på etiketten.

2 prøver var kunstig farget og inneholdt essens og skulle hatt betegnelsen »erstatningsmiddel for saft«. I prøvene som hadde påskrift »tilsatt godkjent konserveringsmiddel« fantes intet eller kun en brøkdel av den tillatte mengde benzoesyre.

3 prøver krydderier

(ingefær, pepper og allehånde) ble undersøkt på vanlig måte, askeinnholdet i ingefærprøven lå litt over maksimumsgrensen, som er 8 gr/100 gr.

8 prøver iskrem

ble undersøkt på kunstige fargestoffer med negativt resultat.

1 prøve salt

(lakesalt) ble kontrollert på innhold av natriumnitritt, som ikke skal overstige 0,6 pst.

Prøven tilfredsstillt fordringen.

6 prøver eggpulver

ble undersøkt på sammensetning. 5 av disse bestod av stivelse, natron og et gult fargestoff. Kun en av prøvene inneholdt litt tørret eggehvite.

Betegnelsen »eggpulver« strider mot næringsmiddeloven, og det er forbudt å bruke denne betegnelse for slike og lignende surrogater.

B. *Diverse.*

4 prøver klorkalk

for det sivile luftvern ble undersøkt på aktivt klor, da kassene viste synlig lekkasje.

2 prøver viste et innhold av aktivt klor på henholdsvis 17,6 og 20,8 gr pr. 100 gr.

2 prøver uttatt av et avbrukket og et fullt fat hos en fargehandler viste 31,8 og 33,3 gr/100 gr.

1 prøve konserveringsmiddel

ga reaksjoner som viste at det måtte være et natriumsalt av paraoksybenzoesyreetyler, eller en blanding av slike estere.

Ifølge bruksanvisningen for konservering av frukt eller saft med eller uten sukker vil mengden av dette konserveringsstoff i den ferdige vare ligge omtrent på den i næringsmiddeloven fastsatte grense. (90 mgr/100 gr).

7 luftmålinger.

derav 5 for bestemmelse av temperatur og relativ fuktighet i lagerrom og boliger.

2 for undersøkelse på kulloksyd i et støperi.

C. *Skrivelser og jagkyndige uttalelser omhandlende:*

Uheldig lagring av klorkalk og grønnsåpe for det sivile luftvern.

Forurenset brønnvann fra Skoltehaugen.

Desinfeksjonsmidler og midler til gassrensing.

Plan for rensing av kampstoffinifisert tøy.

Rapport om forsøk på marsvin med kampstoff.

Redegjørelse for rensing av levnetsmidler som har vært utsatt for kampgass.

Rapport om undersøkelse vedrørende desinfeksjonsmidlet »TEBECIT«.

Rapport om undersøkelse vedrørende salt, som angivelig årsak til et dødsfall i Lyster.

Forslag til forbedring av ventilasjonsforhold i Harmoniens prøvesal i det Gamle Teater.

Linolje og Martens malerolje til innendørs maling.

Kloreringsanlegg for Svartediket.

Inspeksjon av Wessels gate 4. Russeltvedts torsjonshygronometer.

Avsyringsanlegg hos Didr. Andersen & Sonn.

Pedersens lakkeringsverksted, Nygårdsgaten 13.

Misbruk av Helsrerådets navn.

Prosjektert forandring med ovennevnte avsyringsanlegg.

I februar holdt jeg på foranledning av Stadsfysikus 4 korte foredrag om surstoffapparat og gassmaske for sykepleiersker og leger.

D. *Utgassinger og rotteutryddelse.*

Der er i 1940 i Bergen utført

33 utgassinger med Zyklon B (blåsyre).

Av disse er 4 totalutgassinger av skip, hvorav 3 for oppnåelse av internasjonalt sertifikat om rotteutrydding. Etter utgassingen fantes 12 døde rotter i ett skip, ingen i de andre. I 7 skip ble lugarer utgasset for veggedyr.

Av landobjekter er der utgasset ett beboelseshus.

14 kammerutgassinger

av møbler som var angrepet av møll og tremit, er foretatt på A/S Norsk Zyklons rensesasjon.

8 utgassinger med T-gass (etylenoksyd)

hvorav 2 lugarer, 4 leiligheter og 2 kammerutgassinger. Dessuten er 1 lugar behandlet med det nye stoff TRITOX.

Rotteutryddelse.

I år bevilget kommunen et beløp til rotteutryddelse vesentlig etter den plan som var utarbeidet for noen år siden.

Etter den statistikk som er opptatt av sunnhetsbetjentene ble der utlagt gift i 3.185 hus, hvilket svarer til henimot en tredjedel av byens bygninger.

I det ovenfor nevnte tall er inkludert 765 kommunale hus.

Giftutleggingen fordelte seg stort sett over hele byen, og ble for den overveiende del besørget av firmaer og enkeltpersoner, som på forhånd var godkjent av Helsrerådet.

Måten hvorpå giften ble utlagt av de godkjente personer var på enkelte unntagelser nær tilfredsstillende, men akkvisisjonen blant huseierne førte ikke til det tilsiktete resultat.

Hva resultatet av giftutleggingen angår, kan uttales at de av sunnhetsbetjentene foretatte kontrollprøver syntes å bekrefte at angjeldende hus, hvori var utlagt gift, ble fri for rotter.

Erfaringen fra rottekrigen høsten 1940 i Bergen viser, at en stort anlagt rotte-kampanje ikke vil være helt effektiv, for hver eneste av byens huseiere ved lovgiving forpliktet til å utlegge gift i sine eiendommer samtidig som kommunen foretar rotteutryddelse i sine eiendommer. Det nåværende frivillighetsprinsipp fører ikke frem til full effektivitet i kampen for fjernelse av rotteplagen. Der må komme en lov om rotte-utrydning.

En ting som imidlertid under enhver omstendighet er nødvendig, også for fremtiden, er regelmessig utlegging av gift i byens offentlige kloakker, i alle bolverk i havnebassenget samt på alle kommunens opplagstomer.

Slik utlegging vil på en virkningsfull måte bidra til å holde rotteplagen nede på et rimelig lavmål.

Tabell 1, forts.

Dødsårsak:	Tilsammen	Derav		Alder																
		M.	K.	0-11 mndr.		1-4 år		5-9 år		10-14 år		15-19 år								
				M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.							
XI. Sykd. i kjønnsorganene. (Veneriske sykdommer unntatt)																				
Prostatahypertrofi.....	10	10	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
XII. Sykdommer i svangerskap og barselseng																				
Barselfeber etter abort.....	1	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
XIII. Sykdommer i ben og ledd																				
Osteomyelitt, periostitt.....	1	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Deformerende leddgikt.....	1	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Andre sykdommer i ben og ledd....	2	1	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
XIV. Sykdommer i hud og bindevev.																				
Akutt dermatitt, eksem.....	1	--	1	--	I	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Andre sykdommer i hud og bindevev	1	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
XV. Svulster.																				
Kreft.....	145	59	86	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Sarkom.....	5	2	3	--	--	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--
Andre svulster.....	15	4	11	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
XVI. Kroniske forgiftninger.																				
Kronisk alkoholisme.....	1	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
XVII. Voldsom og unaturlig død.																				
Drukning.....	10	9	1	--	--	--	2	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Andre ulykkeshendelser.....	45	28	17	--	1	1	--	1	--	--	2	3	--	--	--	--	--	--	--	--
Selv mord.....	5	4	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
XVIII. Uoppgitt eller ubestemt angitt dødsårsak.																				
Plutselig død.....	22	11	11	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Sum døde i alt	1028	464	564	23	21	5	5	5	1	1	4	6	12							

og kjønn

20-24 år		25-29 år		30-39 år		40-49 år		50-59 år		60-69 år		70-79 år		80-89 år		90-100 år		Alder uoppgitt	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	2	--	3	--	3	--	2	--	--	--
--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
--	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1	--
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1	1	--	--	--	--	--	--	--	--
--	1	--	--	1	3	4	9	16	18	14	27	19	21	4	6	1	1	--	--
--	--	--	--	1	--	--	--	1	1	--	1	--	1	--	--	--	--	--	--
--	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--
3	--	2	--	--	--	1	--	3	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
1	1	1	--	8	--	5	1	4	1	2	1	--	3	--	4	--	2	--	--
--	--	--	--	--	--	--	1	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
--	--	--	--	--	--	--	1	5	--	2	--	3	7	1	2	--	1	--	--
11	9	19	7	37	23	42	37	67	40	79	103	102	160	58	118	9	24	--	--

Tabell 2.

Antall meldte tilfeller av smittsomme og

Sykdommer	Antall tilfeller i alt i året	Herav kommet under			
		Januar	Februar	Mars	April
Tyfoidfeber	28	1	—	—	6
Paratyfus	1	—	—	—	—
Cerebrospinalmeningitt	9	1	1	1	1
Scarlatina	99	11	9	12	18
Difteri	2	—	—	—	—
Meslinger	10	4	1	1	1
Septicopyæmi	5	—	—	3	—
Septicopyæmi etter abort	1	1	—	—	—
Pemfigus hos nyfødte	5	—	—	—	—
Rosen	119	13	16	15	—
Kusma	1413	601	496	258	13
Kikhoste	464	66	44	29	9
Influenza	2192	82	294	302	40
Laryngitt og bronkitt	5859	669	1180	1412	283
Bronchopneumoni	362	19	67	102	11
Lungebetendelse, krupøs	229	19	38	54	20
Erythema nodosum	76	10	15	6	3
Pleuritt	157	15	13	14	4
Tuberkulose i lungene	127	13	13	16	10
— i andre organer	23	—	—	—	—
Giktfeber	105	12	13	8	1
Malaria	1	1	—	—	—
Gastroenteritt	1278	100	89	67	29
Skabb	620	57	30	43	11
Variceller	161	45	16	27	7
Angina	2070	267	287	383	82
Icterus	41	5	—	6	—
Røde hunde	61	3	2	13	6
Tilsammen	15518	2015	2624	2772	555
Ulcus molle	2	1	—	—	—
Syfilis, ervervet	22	3	3	1	3
Gonorrhé og uretritt	184	21	16	38	9
Tilsammen	208	25	19	39	12

andre sykdommer i året 1940 i Bergen.

behandlingen i månedene	Antall tilfeller innlagt på sykehus								
	Mai	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	Desember	
21	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
1	1	—	1	—	1	—	1	—	9
5	8	9	12	3	9	1	2	—	84
1	—	—	1	—	—	—	—	—	2
1	1	—	—	—	1	—	—	—	1
—	—	—	1	—	1	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	5	—	—	—
6	6	7	13	9	16	10	8	—	8
26	8	4	4	1	1	1	—	—	12
30	17	8	21	20	57	86	77	—	—
47	24	28	25	31	26	35	1258	9	9
299	191	165	212	249	300	329	570	8	8
21	14	6	8	14	7	16	77	23	23
13	7	3	4	9	12	4	46	42	42
10	5	3	3	5	6	3	7	7	7
11	11	12	16	16	15	11	19	37	37
7	8	10	11	7	13	8	11	127	127
3	2	5	1	4	4	2	2	6	6
7	9	9	5	15	9	7	10	6	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
69	87	83	121	140	117	206	170	4	4
23	42	51	88	79	79	53	64	6	6
7	7	—	5	3	2	13	29	2	2
133	99	120	118	118	144	155	164	2	2
2	3	3	2	4	3	10	3	5	5
9	9	4	9	2	3	1	—	—	—
752	559	531	681	729	831	952	2517	428	428
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
4	3	1	1	1	1	1	—	3	3
16	7	15	11	10	13	12	16	19	19
20	10	16	12	12	14	13	16	22	22

Tabell 3. Tyfoidfieber (Paratyfoid).
Fordeling på de enkelte måneder i 1940.

	Menn		Kvinner		Sum	Døde
	Voksne	Barn	Voksne	Barn		
Januar	—	—	1	—	1	—
Februar	—	—	—	—	—	—
Mars	—	—	—	—	—	—
April	2	2	—	2	6	—
Mai	6	4	9	2	21	2
Juni	—	—	—	—	—	1
Juli	—	—	— (1)	—	— (1)	—
August	—	—	—	—	—	—
September	—	—	—	—	—	—
Oktober	—	—	—	—	—	—
November	—	—	—	—	—	—
Desember	—	—	—	—	—	—
Tilsammen	8	6	10 (1)	4	28 (1)	3

De i 1940 angrepnes og dodes kjønn og alder.

	Angrepne			Døde		
	Menn	Kvinner	Sum	Menn	Kvinner	Døde
1ste halvår	—	—	—	—	—	—
2net »	—	1	1	—	—	—
1— 2 år	—	—	—	—	—	—
3— 4 »	—	—	—	—	—	—
5— 9 »	5	—	5	—	—	—
10—14 »	1	3	4	—	—	—
15—19 »	3	1	4	—	—	—
20—24 »	—	1 (1)	1 (1)	—	1	1
25—29 »	1	3	4	—	1	1
30—39 »	3	—	3	—	—	—
40—49 »	—	2	2	—	—	—
50 år og derover	1	3	4	1	—	1
Tilsammen	14	14 (1)	28 (1)	1	2	3

Tabell 4. Dødsfall av lungetuberkulose i Bergen i 1940.

	Anmeldt i																			
	1914		1919		1923		1924		1927		1928		1929		1930		1931		1932	
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
Januar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Februar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Mars	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
April	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mai	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Juni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Juli	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
August	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
September	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oktober	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
November	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Desember	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tilsammen	1	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

	Anmeldt i												Tilsammen		Sum						
	1933		1935		1936		1937		1938		1939		1940			M	K				
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K									
Januar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Februar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mars	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
April	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mai	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Juni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Juli	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
August	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
September	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oktober	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
November	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Desember	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tilsammen	3	—	—	—	3	1	3	—	3	1	7	3	8	6	8	5	41	23	—	—	64

Tabell 5

Dødsfall av maligne svulster i 1940.

Svulstens primære sete	Alder og kjønn																						
	Tilsammen		Derav		15—19 år		20—24 år		30—39 år		40—49 år		50—59 år		60—69 år		70—79 år		80—89 år		90—100 år		
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	
Kreft:																							
Tunge	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Munnslimhinde	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Overkjeve	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Spiserør	6	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—
Mavesekk	51	25	26	—	—	—	1	—	1	3	1	6	4	7	9	5	8	3	2	1	—	—	
Tynntarm	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Tykkertarm	8	2	6	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2	2	—	1	—	1	—	—	—	
Rectum	6	3	3	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—	—	
Lever, galleblære	8	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	2	1	1	—	—	—	—	
Pankreas	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Larynx	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	
Lunger	3	3	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Nyrer, gl. suprarenales	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Urinblære, urinveier	2	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Uterus	8	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	—	1	—	—	—	—	—	—	
Ovarier	8	—	8	—	—	—	—	1	—	3	—	2	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	
Brystkjertelen	17	—	17	—	—	—	—	—	—	5	—	7	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	
Prostata	5	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	
Huden	5	1	4	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	1	
Underlivet (uten angivelse av organ.)	8	4	4	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	
Forskj. lokalisasjon, uoppg.	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Kreft i alt	145	59	86	—	—	—	1	1	3	4	9	16	18	14	27	19	21	4	6	1	1	1	
Sarkom:																							
Hud og bindevev	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bensystemet	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	
Sarkom i indre organer	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	
Sarkom i alt	5	2	3	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	
Maligne svulster i alt	150	61	89	1	—	—	1	2	3	4	9	16	19	14	27	19	22	4	6	1	1	1	

Tabell 6. Utdrag av tuberkuloseprotokollen for Bergens by for året 1940.

Sykdomsform	Antall tilfeller under tilsyn pr. 1. jan. 1940		Antall tilfeller innført i årets løp:		Antall tilfeller utgått i årets løp:		Antall tilfeller under tilsyn pr. 31. desbr. 1940		Antall tilfeller hvor forekomsten i sykdomsbyen er for første gang notert etter tuberkuloseloven § 6																	
	M	K	I alt	Herav symptomtomteri	3 år som symp. Etter å ha stått i alt	Ved flytning død/ Ved diagnose eller andre årsaker	I alt	Herav symptomtomteri	M	K																
Tuberkulose i:																										
Andedrettsorganene...	488	447	23	20	57	5	2	—	62	59	18	25	32	29	43	27	—	93	81	457	425	30	18	46	24	
Urin- og kjønnsorg...	10	5	—	—	4	2	—	—	4	2	1	2	—	—	—	—	—	1	2	13	5	—	—	—	—	
Tarmkanal.																										
Ben og ledd																										
Lymfekjertler.....																										
Huden																										
Tils.	498	452	23	20	61	5	2	—	66	61	19	27	32	29	43	27	—	94	83	470	430	30	18	46	24	

Tabell 7. Sykdom og død av smittsomme sykdommer i Bergen.

År	1900		1910		1920		1930		1931		1932		1933	
	Innbyggere		76 695		91 024		98 400		99 350		100 700		102 000	
Angrepne — døde	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død
Skarlagensfeber	37	—	257	3	53	—	880	3	102	—	104	—	148	—
Difteri	75	6	773	41	400	13	186	6	369	9	166	6	222	4
Tyfoid	67	8	50	6	109	13	1	—	1	—	5	1	3	1
Paratyfoid	—	—	—	—	—	—	13	—	1	—	7	—	7	—
Dysenteri	—	—	—	—	—	—	140	1	12	—	2	—	22	—
Poliomyelitt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	27	3
Epid. cersp. men	9	4	—	—	1	1	—	—	3	3	—	—	—	—
Meslinger	2125	59	—	—	697	2	171	—	2049	21	18	—	32	1
Kikhoste	546	11	813	30	435	5	331	1	1440	6	340	1	174	—
Influenza	2086	8	1323	30	745	12	597	—	2269	6	2119	11	1518	3
Barselseber	7	5	1	1	3	—	2	2	—	—	2	—	2	—
Lungetuberkulose	—	210	217	146	197	176	188	110	182	112	187	114	183	102
Tbc. i andre organer	—	51	—	41	—	44	41	24	52	13	51	15	45	18
Syfilis erhvervet	165	—	154	—	259	—	53	—	70	—	45	—	80	—
Ven. sår	92	—	127	—	145	—	13	—	4	—	8	—	10	—
Gonorré	564	—	677	—	744	—	395	—	355	—	272	—	296	—

År	1934		1935		1936		1937		1938		1939		1940	
	Innbyggere		104 570		104 946		106 048		106 610		107 000		106 794	
Angrepne — døde	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død	anгр.	død
Skarlagensfeber	117	1	55	—	128	—	91	—	104	1	145	—	99	—
Difteri	249	5	152	—	82	—	45	—	15	—	10	—	2	—
Tyfoid	2	2	1	1	3	1	2	—	—	—	1	—	27	3
Paratyfoid	10	1	9	1	13	—	5	—	3	—	4	—	1	—
Dysenteri	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poliomyelitt	1	—	—	—	24	1	4	—	—	—	—	—	—	—
Epid. cersp. men	1	—	—	—	3	—	1	—	1	—	1	—	9	2
Meslinger	1414	9	704	3	1109	2	587	2	199	1	26	—	10	—
Kikhoste	874	4	867	—	161	—	248	2	809	2	619	—	464	—
Influenza	682	—	3230	11	1460	2	1366	3	929	1	7040	35	2192	4
Barselseber	4	4	1	1	1	1	1	—	—	—	1	1	1	1
Lungetuberkulose	189	83	183	75	151	90	157	67	162	62	163	64	127	64
Tbc. i andre organer	23	15	26	13	31	17	23	20	21	11	20	14	23	11
Syfilis erhvervet	75	—	40	—	28	—	23	—	27	—	23	—	22	—
Ven. sår	8	—	4	—	1	—	3	—	1	—	3	—	2	—
Gonorré	353	—	327	—	287	—	271	—	306	—	293	—	184	—

Tabell 8. Fødsler og dødsfall.

År	Fødte	Fødte pr. 1000 innb.	Døde	Døde pr. 1000 innb.	Fødsel-over-skudd pr. 1000 innb.	År	Fødte	Fødte pr. 1000 innb.	Døde	Døde pr. 1000 innb.	Fødsel-over-skudd pr. 1000 innb.
1915	1949	23,2	1152	13,73	9,49	1929	1427	14,74	959	9,85	4,89
1916	2103	23,4	1202	13,36	10,04	1930	1427	14,54	977	9,93	4,61
1917	2123	23,47	1143	11,53	11,94	1931	1435	14,45	987	9,93	4,52
1918	2055	22,76	1601	17,73	5,03	1932	1404	13,94	954	9,47	4,47
1919	1854	20,52	1269	14,05	6,47	1933	1405	13,78	1030	10,09	3,69
1920	2084	22,90	1148	12,61	10,29	1934	1430	13,82	989	9,61	4,21
1921	1886	20,03	1088	11,72	8,31	1935	1408	13,37	998	9,54	3,83
1922	1908	20,10	1108	11,67	8,43	1936	1412	13,45	1040	9,91	3,54
1923	1848	19,27	1147	11,96	7,31	1937	1603	15,11	1039	9,80	5,31
1924	1711	17,82	1111	11,57	6,25	1938	1573	14,75	1013	9,50	5,25
1925	1638	17,00	1125	11,72	5,28	1939	1454	13,60	1014	9,48	4,12
1926	1441	15,07	1035	10,84	4,13	1940	1417	13,21	1028	9,63	3,57
1927	1364	14,16	1042	10,81	3,35						

Tabell 9. Barselseber.

År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 fødende		År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 fødende	
			anmeldt	død				anmeldt	død
1914	1	0	0,57	0	1928	3	3	2,08	2,08
1915	6	2	3,01	1,00	1929	2	2	1,37	1,37
1916	4	3	1,86	1,39	1930	2	2	1,36	1,36
1917	4	0	1,83	0	1931	0	0	0	0
1918	2	2	0,96	0,96	1932	2	0	1,37	0
1919	1	1	0,53	0,53	1933	2	0	1,38	0
1920	3	0	1,41	0	1934	4	4	2,80	2,80
1921	2	1	1,03	0,51	1935	1	1	0,68	0,68
1922	2	1	1,02	0,51	1936	1	1	0,69	0,69
1923	1	1	0,53	0,53	1937	1	1	0,62	0,62
1924	2	1	1,14	0,57	1938	0	0	0	0
1925	4	2	2,39	1,19	1939	0	1	0	0,61
1926	3	0	1,99	0	1940	0	1	0	0,70
1927	3	3	2,15	2,15					

Siden 1927 anmeldes barselseber etter fødsel og etter abort kun på dødslisten.

Tabell 10.

Akutt gastroenteritt.

År	Tilf.	Død	Pr. 1000 innb.		År	Tilf.	Død	Pr. 1000 innb.	
			anmeldt	død				anmeldt	død
1914	2088	29	26,67	0,37	1928	861	9	8,93	0,09
1915	941	11	11,22	0,13	1929	881	4	9,04	0,04
1916	1056	22	11,73	0,24	1930	2400	7	24,39	0,07
1917	1587	25	17,54	0,28	1931	837	3	8,42	0,03
1918	2273	26	25,18	0,29	1932	1201	8	12,01	0,08
1919	1216	11	13,45	0,12	1933	1323	5	12,97	0,05
1920	1274	13	14,00	0,14	1934	885	5	8,59	0,05
1921	1371	5	14,47	0,05	1935	1019	5	9,74	0,05
1922	1144	6	12,00	0,06	1936	1084	8	10,33	0,08
1923	908	4	9,47	0,04	1937	1666	1	15,71	0,01
1924	1464	11	15,25	0,11	1938	1193	2	11,11	0,02
1925	2239	13	23,33	0,14	1939	1582	9	14,79	0,08
1926	1126	7	11,79	0,07	1940	1278	3	11,96	0,03
1927	887	6	9,24	0,06					

Tabell 11.

Tyfoidfieber (Paratyfoid).

År	Tilf.	Død	Pr. 1000 innb.		År	Tilf.	Død	Pr. 1000 innb.	
			anmeldt	død				anmeldt	død
1914	81	10	1,03	0,13	1928	27	1	0,28	0,01
1915	59	9	0,70	0,11	1929	5	1	0,05	0,01
1916	53	6	0,59	0,07	1930	1 (13)	0	0,14	0
1917	164	11	1,81	0,12	1931	1 (1)	0	0,02	0
1918	268	14	2,97	0,15	1932	5 (7)	1	0,12	0,01
1919	270	13	3,00	0,14	1933	3 (7)	1	0,10	0,01
1920	109	13	1,19	0,14	1934	2 (10)	3	0,10	0,03
1921	372	8	4,00	0,09	1935	1 (9)	2	0,09	0,02
1922	76	5	0,79	0,05	1936	3 (13)	1	0,15	0,01
1923	62	4	0,65	0,04	1937	2 (5)	0	0,06	0
1924	40	3	0,42	0,03	1938	0 (3)	0	0,03	0
1925	79	4	0,82	0,04	1939	1 (4)	0	0,05	0
1926	36	0	0,38	0	1940	28	3	0,26	0,03
1927	35	0	0,37	0					

Tabell 12.

Anmeldte tilfeller av lungetuberkulose.

År	Antall	Pr. 1000	År	Antall	Pr. 1000	År	Antall	Pr. 1000
1901	513	7,06	1915	193	2,30	1929	193	1,98
1902	283	3,86	1916	214	2,38	1930	188	1,91
1903	295	4,00	1917	160	1,77	1931	182	1,83
1904	350	4,72	1918	157	1,63	1932	187	1,87
1905	242	3,25	1919	147	1,52	1933	183	1,80
1906	257	3,49	1920	197	2,16	1934	189	1,83
1907	316	4,21	1921	178	1,92	1935	183	1,75
1908	261	3,45	1922	155	1,63	1936	151	1,44
1909	238	3,12	1923	156	1,63	1937	157	1,48
1910	217	2,83	1924	207	2,05	1938	162	1,52
1911	188	2,43	1925	193	2,00	1939	163	1,52
1912	190	2,43	1926	161	1,69	1940	127	1,19
1913	190	2,43	1927	160	1,67			
1914	177	2,29	1928	175	1,81			

Tabell 13.

Dødsfall av lungetuberkulose.

År	I lungene		I andre organer		År	I lungene		I andre organer	
	antall	pr. 1000	antall	pr. 1000		antall	pr. 1000	antall	pr. 1000
1914	150	1,92	44	0,56	1928	124	1,29	24	0,25
1915	170	2,03	36	0,43	1929	91	0,93	27	0,28
1916	189	2,10	56	0,62	1930	110	1,11	24	0,24
1917	180	1,99	54	0,59	1931	112	1,12	13	0,13
1918	189	2,09	46	0,51	1932	114	1,13	15	0,15
1919	155	1,72	64	0,71	1933	102	1,00	18	0,18
1920	176	1,93	44	0,48	1934	83	0,80	15	0,15
1921	161	1,73	54	0,58	1935	75	0,71	13	0,12
1922	140	1,48	30	0,32	1936	90	0,86	17	0,16
1923	148	1,55	41	0,43	1937	67	0,63	20	0,19
1924	174	1,81	34	0,35	1938	62	0,58	11	0,10
1925	171	1,78	30	0,31	1939	64	0,60	14	0,13
1926	128	1,34	31	0,31	1940	64	0,60	11	0,10
1927	119	1,25	44	0,46					

Tabell 14.

Kikhoste.

År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.		År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.	
			anmeldt	død				anmeldt	død
1914	1003	12	12,81	0,15	1928	743	3	7,74	0,03
1915	573	15	6,83	0,18	1929	283	0	2,90	0
1916	554	15	6,16	0,17	1930	331	1	3,37	0,01
1917	285	3	3,15	0,03	1931	1440	6	4,49	0,06
1918	1309	30	14,50	0,34	1932	340	1	3,40	0,01
1919	378	7	4,18	0,08	1933	174	0	1,71	0
1920	435	5	4,78	0,05	1934	874	4	8,48	0,04
1921	343	2	3,69	0,02	1935	867	0	8,29	0
1922	1882	21	19,82	0,22	1936	161	0	1,54	0
1923	294	3	3,07	0,03	1937	248	2	2,34	0,02
1924	160	2	1,67	0,02	1938	809	2	7,32	0,02
1925	794	3	8,27	0,03	1939	619	0	5,78	0
1926	648	3	6,79	0,03	1940	464	0	4,35	0
1927	667	3	6,92	0,03					

Tabell 15.

Meslinger.

År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.		År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.	
			anmeldt	død				anmeldt	død
1914	5	0	0,06	0	1928	1731	8	18,03	0,08
1915	1922	23	22,92	0,27	1929	24	0	0,24	0
1916	256	7	2,85	0,08	1930	171	0	1,74	0
1917	6	0	0,07	0	1931	2049	21	20,62	0,21
1918	248	0	2,75	0	1932	18	0	0,18	0
1919	1073	7	11,81	0,08	1933	32	1	0,31	0,01
1920	697	2	7,66	0,02	1934	1414	9	13,73	0,09
1921	779	5	8,39	0,06	1935	704	3	6,73	0,03
1922	23	0	0,24	0	1936	1109	2	10,57	0,02
1923	18	0	0,19	0	1937	587	2	5,54	0,02
1924	1779	21	18,52	0,22	1938	199	1	1,87	0,01
1925	32	0	0,33	0	1939	26	0	0,25	0
1926	4	0	0,04	0	1940	10	0	0,10	0
1927	17	0	0,18	0					

Tabell 16.

Skarlagensfeber.

År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.		År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.	
			anmeldt	død				anmeldt	død
1914	55	2	0,70	0,03	1928	1343	9	13,99	0,09
1915	30	2	0,36	0,03	1929	556	5	5,70	0,05
1916	46	0	0,51	0	1930	880	3	8,94	0,03
1917	65	0	0,72	0	1931	102	0	1,03	0
1918	34	0	0,38	0	1932	104	0	1,04	0
1919	28	0	0,31	0	1933	148	0	1,45	0
1920	53	0	0,58	0	1934	117	1	1,13	0,01
1921	32	0	0,34	0	1935	55	0	0,53	0
1922	169	3	1,78	0,03	1936	128	0	1,22	0
1923	334	0	3,48	0	1937	91	0	0,87	0
1924	79	1	0,82	0,01	1938	104	1	0,98	0,01
1925	7	0	0,07	0	1939	145	0	1,35	0
1926	13	0	0,13	0	1940	99	0	0,92	0
1927	209	1	2,08	0,01					

Tabell 17.

Difteri.

År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.		År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.	
			anmeldt	død				anmeldt	død
1914	325	12	4,15	0,15	1928	163	5	1,70	0,05
1915	192	7	2,29	0,08	1929	124	4	1,38	0,04
1916	321	16	3,57	0,18	1930	186	6	1,89	0,06
1917	284	12	3,14	0,13	1931	369	9	3,71	0,09
1918	235	11	2,60	0,12	1932	166	6	1,66	0,06
1919	789	42	8,73	0,46	1933	222	4	2,17	0,04
1920	400	13	4,40	0,14	1934	249	5	2,42	0,05
1921	312	13	3,36	0,14	1935	152	0	1,45	0
1922	142	7	1,50	0,07	1936	82	0	0,78	0
1923	155	7	1,63	0,07	1937	45	0	0,42	0
1924	198	5	2,06	0,07	1938	15	0	0,14	0
1925	222	11	2,31	0,11	1939	10	0	0,09	0
1926	186	4	1,95	0,04	1940	2	0	0,02	0
1927	230	7	2,40	0,07					

Tabell 18.

Influenza.

År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.		År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.	
			anmeldt	død				anmeldt	død
1914	628	1	8,01	0,01	1928	1550	4	16,15	0,04
1915	1154	19	13,76	0,23	1929	2748	16	28,12	0,17
1916	1734	14	19,27	0,16	1930	597	0	6,07	0
1917	372	3	4,11	0,03	1931	2269	6	22,84	0,06
1918	18198	301	201,58	3,33	1932	2119	11	21,19	0,11
1919	2577	105	28,52	1,16	1933	1518	3	14,80	0,03
1920	745	12	8,17	0,13	1934	682	0	6,62	0
1921	632	0	6,81	0	1935	3230	11	30,89	0,11
1922	5011	23	52,78	0,24	1936	1460	2	13,91	0,02
1923	3203	34	30,40	0,35	1937	1366	3	12,88	0,03
1924	594	1	6,19	0,01	1938	929	1	8,71	0,01
1925	438	1	4,57	0,01	1939	7040	35	65,79	0,33
1926	2542	8	26,62	0,09	1940	2192	4	20,52	0,04
1927	1844	10	19,13	0,11					

Tabell 19.

Lungebetendelse.

År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.		År	Tilf.	Døde	Pr. 1000 innb.	
			anmeldt	død				anmeldt	død
1914	420	68 (16)	5,26	0,87	1928	418 (462)	47 (50)	4,32(4,77)	0,49(0,52)
1915	503	71 (29)	5,99	0,84	1929	224 (253)	20 (32)	2,30(2,60)	0,20(0,33)
1916	431	91 (27)	4,79	1,00	1930	163 (290)	16 (21)	1,66(2,95)	0,16(0,22)
1917	389	46 (43)	4,30	0,51	1931	203 (499)	28 (35)	2,04(5,01)	0,28(0,35)
1918	1168	131 (28)	12,94	1,45	1932	205 (401)	27 (23)	2,05(4,01)	0,27(0,23)
1919	551	70 (25)	6,03	0,77	1933	225 (399)	33 (44)	2,21(3,91)	0,32(0,43)
1920	336	56 (18)	3,67	0,62	1934	159 (316)	25 (41)	1,54(3,07)	0,24(0,40)
1921	259	58 (20)	2,69	0,63	1935	136 (294)	19 (43)	1,30(2,81)	0,18(0,42)
1922	228	44 (23)	2,40	0,47	1936	203 (384)	34 (44)	1,93(3,66)	0,33(0,43)
1923	311	66 (23)	3,36	0,69	1937	194 (367)	32 (32)	1,83(3,46)	0,30(0,30)
1924	224	28 (33)	2,33	0,29	1938	147 (307)	24 (39)	1,38(2,88)	0,22(0,37)
1925	254	38 (27)	2,66	0,40	1939	244 (400)	22 (39)	2,28(3,74)	0,21(0,37)
1926	467	50 (32)	4,89	0,52	1940	229 (362)	24 (51)	2,15(3,39)	0,22(0,48)
1927	432	34 (41)	4,48	0,35					

Tallene i parentes er katarralsk pneumoni.

Tabell 20.

Veneriske sykdommer.

År	Syfilis		Blot chanker	Gonorré	Tils.	Pr. 1000 innbyggere				
	erhverv.	arvet				Syfilis	Blot chanker	Gonorré	Tils.	
										erhverv.
1914	103	3	81	556	743	1,32	0,03	1,04	7,12	9,51
1915	122	5	91	647	865	1,45	0,06	1,09	7,77	10,31
1916	191	4	172	719	1086	2,12	0,04	1,90	8,00	12,13
1917	176	4	160	643	983	1,95	0,04	1,77	7,11	10,87
1918	205	3	143	627	978	2,27	0,03	1,58	6,94	10,83
1919	208	4	158	695	1065	2,29	0,04	1,75	7,69	11,79
1920	259	1	145	744	1149	2,85	0,01	1,59	8,17	12,62
1921	190	7	91	523	811	2,03	0,07	0,98	5,65	8,73
1922	164	6	65	560	795	1,73	0,06	0,69	5,89	8,39
1923	145	12	66	609	832	1,51	0,12	0,69	6,36	8,68
1924	125	2	46	554	727	1,30	0,02	0,48	5,77	7,57
1925	127	1	37	529	694	1,32	0,01	0,38	5,51	7,23
1926	99	1	26	587	713	1,01	0,01	0,27	6,18	7,47
1927	121	2	33	558	714	1,26	0,02	0,34	5,81	7,44
1928	101	4	14	560	679	1,03	0,04	0,14	5,83	7,07
1929	79	1	6	447	533	0,81	0,01	0,06	4,58	5,47
1930	53	2	13	395	463	0,54	0,02	0,13	4,01	4,75
1931	70	1	4	355	430	0,72	0,01	0,04	3,57	4,33
1932	45	2	8	272	327	0,44	0,02	0,08	2,70	3,25
1933	80	2	10	296	388	0,78	0,02	0,10	2,90	3,80
1934	75	5	8	353	441	0,72	0,05	0,08	3,41	4,26
1935	40	0	4	327	371	0,38	0	0,04	3,13	3,55
1936	28	2	1	287	318	0,27	0,02	0,01	2,73	3,03
1937	23	1	3	271	298	0,22	0,01	0,03	2,56	2,81
1938	27	1	1	306	335	0,25	0,01	0,01	2,78	3,03
1939	23	2	3	293	321	0,22	0,02	0,03	2,74	3,00
1940	22	0	2	184	208	0,21	0	0,02	1,72	1,95

